

Nr 86.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera och därav påkallade lagförslag; given Stockholms slott den 7 februari 1930.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;
- 2) lag om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad; och
- 3) lag om tillägg till 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Georg Bissmark.

Förslag
till
Lag
om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Konungen förordnat om ändring av området för stad, köping, som utgör egen kommun, eller socken, eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för förvaltningsområde, som nu sagts, och innebär förordnandet eller beslutet överflyttande av del av fastighet från ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall delning av fastigheten verkställas i överensstämmelse därmed.

Har Konungen förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, och ligger en och samma fastighet dels inom dels utom gränsen för samhället, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Därest av viss fastighet på ena sidan om fastställd gräns faller allenast dess andel med andra fastigheter i samfälld mark, skall dock delning av fastigheten ej äga rum, såvida icke dess andel i samfälligheten blir i laga ordning utbruten.

Med fastighet förstås i denna lag vad som enligt gällande bestämmelser skall såsom särskild fastighet redovisas i fastighetsregister.

2 §.

Delning av fastighet utav anledning, varom i 1 § sägs, skall, efter förordnande av Konungens befallningshavande, verkställas av lantmätare genom avstyckning enligt denna lag.

Skall delning ske av flera fastigheter, skola de avstyckningar, som därav föranledas, verkställas såsom en förrättning; dock att, där fråga är om delning av fastigheter, som tillhört olika förvaltningsområden, särskild förrättning skall äga rum för varje sådant område. Finner förrättningsmannen, att avstyckningarna på grund av särskilda förhållanden icke utan olägenhet kunna verkställas såsom en förrättning, må förrättningen uppdelas i den utsträckning omständigheterna påkalla.

3 §.

Med avseende å förrättningen skola föreskrifterna i 2 kap. 5, 9 och 11 §§, 3 kap. 1, 2 och 4 §§ utom såvitt angår kallelse till byggnadsnämnd och 6—13

§§ samt, där ej nedan i 8 § är annorlunda stadgat, 6 kap. lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

4 §.

Är förrättningsmannen av jäv hindrad företaga förrättningen, anmäle ofördröjligen förhållandet hos Konungens befallningshavande.

5 §.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst fjorton dagar förut underrätta magistrat eller stadsstyrelse i stad ävensom municipalnämnd eller kommunalnämnd i samhälle eller socken, som beröres av förrättningen.

6 §.

Finner förrättningsmannen, att för förrättningens behöriga handläggning erfordras bestämmande av fastighetsgräns, skall sådan gränsbestämning av honom verkställas med tillämpning av de bestämmelser, som skolat lända till efterrättelse, därest gränsbestämningen verkställts på begäran av fastighetens ägare; och vile emellertid frågan om delning av de fastigheter, som beröras av gränsbestämningen, till dess denna blivit genom laga kraft ägande beslut avgjord.

7 §.

Förrättningsmannen äger efter överläggning med jordägaren besluta, vilken del av fastighet som skall avstyckas. Därest icke särskilda förhållanden annat föranleda, bör den del avstyckas, vars ägovidd är minst eller vars avstyckande förorsakar den minsta kostnaden.

Har fastighet delats genom sänjedelning, som kommit till stånd före den 1 januari 1928, skall särskilt för sig avstyckas envar vid sänjedelningen utlagd lott eller del därav. Därest icke samtliga delägare förklara sig nöjda med sänjedelningen och därom upprätta förening, skall föreläggande meddelas delägare, som önskar jämlikt 1 kap. 8 § lagen om delning av jord å landet erhålla skifte å fastigheten, att senast inom sex månader söka dylikt skifte; och vile emellertid frågan om delning av fastigheten. Sökes ej skifte inom sålunda utsatt tid eller meddelas icke tillstånd därtill eller fullföljes icke sökt skifte, skall frågan om skifte anses vara förfallen.

8 §.

Förrättningsmannen åligger att upprätta karta i den omfattning, som erfordras till utmärkande av gränserna för avstyckade områden jämte sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att områdenas läge och gränser bliva fullt bestämda. Skall avstyckat område redovisas i jordregistret, skola å kartan därjämte utmärkas gränserna mellan sådana i området ingående ägoslag, som redovisas i nämnda register. Förekomma inom avstyckat område tomter, som icke äro att anse såsom rättsligen bestående, skola tomterna angivas å kartan under de beteckningar, som åsatts dem i vederbörlig ordning.

Gemensamt undantag eller annan till två eller flera fastigheter hörande samfällighet skall ock upptagas å kartan, dock endast i den mån så erfordras till utvisande av gräns, som uppkommit vid förrättningen.

Finnes äldre karta, skall den, om så lämpligen kan ske, användas vid förrättningen. Ägomätning må äga rum endast i den mån sådan finnes oundgängligen nödvändig för upprättande av karta på sätt i denna paragraf är föreskrivet.

9 §.

Vid förrättningen skall upprättas tydlig beskrivning, däri varje nybildad fastighet skall redovisas. I beskrivningen skall med hänvisning till varje å karta upptaget område lämnas uppgift om dettas areal ävensom om de andelar i samfälligheter, som tillagts avstyckad ägovidd. Hava å kartan utmärkts gränserna mellan ägoslag, som redovisas i jordregistret, skall beskrivningen innehålla uppgift om arealen av dessa. Ingå i nybildad fastighet tomter, som icke äro att anse såsom rättsligen bestående, skall beskrivningen innehålla förteckning över dessa tomter.

Därest av viss fastighet på ena sidan om fastställd gräns faller allenast dess andel med andra fastigheter i samfälld mark och fastigheten till följd därav icke delats vid förrättningen, skall fastigheten ändock särskilt upptagas i beskrivningen och uppgift däri tillika lämnas om dessa samfälligheter.

Beskrivningen skall, om så kan ske, tecknas å kartan.

10 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka samt tydligt och varaktigt utmärka vid förrättningen tillkomna gränser ävensom upprätta fullständig beskrivning över gränserna och utsatta gränsmärken. Beskrivningen skall, om så kan ske, tecknas å kartan.

11 §.

Sedan vid förrättningen tillkomna gränser blivit utstakade och utmärkta samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningen avslutas; och meddele förrättningsmannen underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan mot förrättningen.

Inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad skall ett exemplar av förrättningshandlingarna emot bevis, som bifogas konceptakten, tillställas jordägaren eller, där flera sådana finnas, den som av dem därtill utses. Där förrättningshandlingarna icke utgivas å sammanträde, må tillställandet ske med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

12 §.

Den, som vill fullfölja talan mot förrättningen, har att inom trettio dagar från dess avslutande till ägodelningsdomaren ingiva sina till ägodelningsrätten ställda besvär eller ock på eget äventyr insända dem med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma ägodelningsdomaren till handa.

13 §.

Med avseende å granskning och prövning av förrättningen skall vad i 21 kap. avdelningarna D och E lagen om delning av jord å landet stadgas beträffande avstyckning i tillämpliga delar lända till efterrättelse; dock skall den fastställelseprövning, som enligt dessa bestämmelser ankommer å överlantmätaren, fullgöras av ägodelningsdomaren.

14 §.

Innebär förordnande eller beslut, varom i 1 § sägs, överflyttning av del av fastighet från ett domstolsområde till annat sådant område, skall förrättningen prövas av ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten i det domstolsområde, fastigheten tillhört före indelningsändringen.

15 §.

Har fastställelse meddelats å förrättningen, skall konceptakten av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där avstyckning skett från fastighet i stad eller samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.

16 §.

Vad i 21 kap. avdelningen G lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot ägodelningsdomares eller ägodelningsrätts beslut skall, utom såvitt angår byggnadsnämnds klagorätt och därmed förbunden underrättelseskyldighet, i tillämpliga delar gälla om ägodelningsdomares eller ägodelningsrätts beslut enligt denna lag.

17 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att inom fyrtiofem dagar från den dag, då beslut om fastställelse av förrättningen meddelats, eller, i händelse talan mot beslutet må föras, från den dag beslutet vunnit laga kraft eller däremot förd talan ogillats, till envar av jordägarna utlämna i ett exemplar utdrag av upprättad karta rörande honom tillhörig fastighet, som bildats vid förrättningen; och teckne förrättningsmannen å utdraget avskrift av beviset om fastställelsen. Utdraget må tillställas jordägare med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

18 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum enligt denna lag, för avgäld eller annat åliggande, varom förmäles i 5 kap. 16 § lagen om fastighetsbildning i stad eller 19 kap. 24 § lagen om delning av jord å landet, skall i fråga om den avstyckade delens ansvar för sådant åliggande tillämpas vad som skulle gällt för det fall, att avstyckning på ansökan av fastighetens ägare skett innan förordnande eller beslut, som avses i 1 §, blivit meddelat.

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden.

Berör förrättningen två län, skall konceptakten förvaras å lantmäterikontoret i det län, fastigheten före indelningsändringen tillhört, och skall överlantmätaren till lantmäterikontoret i det andra länet överlämna avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta.

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan mark inom stad eller samhälle å landet, som ej ingår i fastighetsindelning.

21 §.

Vad i denna lag är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar fastighet under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

22 §.

Vad enligt denna lag ankommer å ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för annan stad, där magistrat finnes, av denna.

23 §.

Kostnad för förrättning enligt denna lag eller för gränsbestämning i sammanhang med sådan förrättning må icke åläggas fastighetens ägare eller innehavare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Har dessförinnan beslut om indelningsändring eller om sträckningen av gräns för förvaltningsområde meddelats eller föreskrift utfärdats, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, skall vad i denna lag stadgas äga tillämpning i den mån Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

I samband — — — magistratens prövning.

Vid fastighetsindelningens bestämmande skall såsom stadsäga anses område, som vid mätningförrättning utlagts såsom särskild fastighet eller som eljest i ägarens hand må anses såsom särskild fastighet, så ock varje stadsägoområde i övrigt; skolande förty, där område, varom nu är fråga, tillhör flera, de där var för sig äga viss å marken bestämd ägovidd, eller där viss ägovidd av dylikt område är särskilt intecknad eller eljest särskilt häftar för fordran eller annan rättighet, varje sådan del anses såsom en stadsäga. Har fastighet delats genom sämjedelning, som kommit till stånd efter ingången av år 1928, skall dock fastigheten utan avseende å sämjedelningen upptagas såsom en stadsäga.

Där flera — — — annan rättighet.

Områden hörande — — — å marken.

Områden, som — — — en stadsäga.

Har kronan — — — till järnväg.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

F ö r s l a g
till
L a g
**om tillägg till 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning
av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att till 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall fogas ett tredje stycke av följande lydelse:

Har genom beslut om ändring i rikets indelning eller om sträckningen av administrativ gräns delar av ett och samma skifteslag hänförts till olika förvaltningsområden, skall, sedan fastighetsdelning enligt vad därom är särskilt stadgat ägt rum i överensstämmelse med indelningsändringen eller gränsbestämningen, vad som av skifteslaget ligger å vardera sidan om gränsen utgöra skifteslag för sig.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1929.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark:

»För vinnande av överensstämmelse mellan landets administrativa och dess kamerala indelning erfordras, att, då del av hemman, lägenhet eller annan fastighet överflyttas från ett administrativt område till annat sådant, uppdelning även sker av fastigheten i enlighet med den beslutade indelningsändringen.

Huru dylik fastighetsindelning skall ske i det fall, att del av jordeboksenhet överflyttas till samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, därom stadgas i den nu gällande kungörelsen av den 25 april 1924 (nr 101) med bestämmelser för vissa fall angående mantalssättning eller därmed jämförlig åtgärd i anledning av ändring i administrativ indelning.

Denna kungörelse, vilken ansluter sig till stadgandet i 7 kap. 17 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, har emellertid icke avseende å sådan indelningsändring, där, utan uteslutande ur jordeboken, del av jordeboksenhet överflyttas från ett förvaltningsområde till annat sådant. För dylikt fall har Kungl. Maj:t tidigare ansett sig oförhindrad att genom beslut i särskilda fall föreskriva mantalssättning å jordeboksenheten. Så har emellertid icke skett efter år 1923. Anledningen härtill torde hava varit, att den uppfattning gjort sig gällande, att fastighetsindelning icke kunde ske blott genom ett i administrativ ordning utan stöd i allmän lag meddelat beslut samt att en mantalssättning utan fastighetsbildande verkan vore ändamålslös.

På grund av den sålunda ändrade praxis har fastighetsregisterkommissionen med skrivelse den 21 februari 1928 överlämnat förslag till lag med vissa bestämmelser angående delning av fastighet i anledning av ändring i rikets indelning. Sedan kammarkollegiet och lantmäteristyrelsen inkommit med infordrade utlåtanden över nämnda förslag, har ärendet överlämnats för vidare

utredning å justitiedepartementets lagavdelning. Där hava utarbetats förslag till dels lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. dels ock därav föranledda lagar om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad samt om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.»

Föredragande departementschefen lämnar härefter en närmare redogörelse för såväl nämnda lagförslag som en i anslutning till desamma å lagavdelningen utarbetad promemoria, vilka handlingar fogas vid detta protokoll såsom *Bil. P. M.*, varefter departementschefen vidare anför:

»Såsom av min redogörelse framgår, skiljer sig det å lagavdelningen utarbetade förslaget till lagstiftning i ämnet så väsentligt från det av fastighetsregisterkommissionen avlämnade, att det i viss mån är att anse såsom ett nytt förslag. På grund härav har jag ansett mig böra ånyo inhämta yttranden från de ämbetsverk, som förut yttrat sig i ärendet.

Kammarkollegiet har i utlåtande den 12 december 1929 förklarat sig icke hava funnit anledning till någon erinran mot förslaget.

Lantmäteristyrelsen (byråcheferna Hamrin och Palm) har enligt ett den 22 december 1929 dagtecknat yttrande ej funnit skäl till anmärkning mot de allmänna principer, som äro grundläggande för förslaget. Däremot har styrelsen framställt vissa detaljerinringar, till vilka jag senare skall återkomma.

Fastighetsregisterkommissionen har i utlåtande den 31 december 1929 ur de synpunkter, kommissionen har att företräda, icke funnit anledning till erinran.

Även jag anser mig kunna giva min anslutning till förslagets principer. Sålunda synes det mig riktigt, att frågan om fastighetsdelning vid ändring i rikets indelning löses genom lagstiftning i den ordning, som är föreskriven för stiftande av civillag, att lagstiftningen gives den omfattning, som förslaget upptager, att förfarandet vid dylik fastighetsdelning så nära lämpligen kan ske anknytes till gällande bestämmelser om avstyckning, samt att å fastighetsägarna icke lägges någon kostnad för fastighetsdelningen.

Likaledes kan jag, i den mån min följande redogörelse icke giver annat vid handen, godkänna förslagets olika detaljbestämmelser.

Innan jag ingår på den närmare granskningen av förslaget, torde det tillåtas mig omnämna, att lantmäteristyrelsen ifrågasatt, huruvida icke en blivande lag i ämnet borde utvidgas att omfatta jämväl sättet för bestämmandet av sådan administrativ gräns, om vars rätta sträckning uppkommit ovisshet eller tvist. Efter redogörelse för de olika förslag, som i detta hänseende tidigare avgivits, anför lantmäteristyrelsen:

’Enär frågorna om utstakning av administrativ gräns och delning av fastighet i anledning av ändring i administrativ indelning på ett naturligt sätt höra samman, anser styrelsen lämpligast, att dessa frågor göras till föremål för lagstiftning i ett sammanhang. Styrelsen anser det därför böra tagas under övervägande, huruvida icke erforderliga bestämmelser angående utstakning och utmärkande av gräns för förvaltningsområde lämpligen böra sammanföras med

de bestämmelser, som innehållas i det nu till styrelsen remitterade lagförslaget, till en lag och däri intagas såsom ett första kapitel.

Vad angår innehållet i detta kapitel är styrelsen icke övertygad om, att bestämmelserna lämpligen kunna göras så enkla, som skifteslagstiftningskommissionen föreslagit, utan håller styrelsen före, att frågan bör göras till föremål för mera specialiserad lagstiftning. Till närmare upplysning angående de skäl, varpå styrelsen grundar denna sin mening, och då, oavsett om antydda önskemål kan vinna beaktande eller icke, frågan ändock måste i viss mån utredas för belysande av vissa stadganden i det remitterade lagförslaget, får styrelsen anföra följande.

Erfarenheterna under sista årtiondet, särskilt vid arbetet med uppläggande av fastighetsregister för städer och vissa samhällen å landet, har givit vid handen, att Kungl. Maj:ts beslut — i synnerhet äldre sådana — om municipalbildningar samt inkorporeringar med städer och samhällen å landet ofta lämna rum för osäkerhet i fråga om sträckningen av gränserna för däri avsedda områden. Detta beror än på att gränserna i beslutet angivits alltför summariskt eller i förhållande till vissa terrängföremål, vilkas belägenhet på marken är oviss, än på bristande utredning i ärendet och än på att karta, till vilken beslutet ansluter sig, varit alltför ofullständig och skissartad. Vid utstakning av administrativ gräns i enlighet med ett sådant beslut ställes förrättningsmannens omdömesförmåga ofta på svåra prov, och olika meningar kunna med fog göras gällande angående gränsens rätta sträckning. Vid andra tillfällen förorsakas svårigheter därav, att fastighetsgränser, som tillika äro administrativa gränser, ej finnas utmärkta på marken eller hävdas i felaktigt läge. Den administrativa gränsen kan då ej bestämmas på annat sätt än genom att fastighetsgränserna i laga ordning utstakas, men något medel att framtvinga sådan utstakning finnes icke. En dylik fastighetsgräns kan också vara bestämmande för sådan del av den administrativa gränsen, som ej sammanfaller med fastighetsgränsen, ity att berörda del av den administrativa gränsen skall på visst sätt ansluta till fastighetsgränsen.

I äganderättsligt hänseende har en administrativ gräns visserligen ej någon betydelse, men icke desto mindre kunna vid utstakning av sådan gräns betydande ekonomiska intressen stå på spel. Sålunda kan det t. ex. för såväl vederbörande kommuner som för jordägaren vara av ganska stor betydelse, om en fabriksbyggnad faller inom gränsen för en stad eller blir liggande utanför staden. För den ifrågavarande delen av staden kunna gälla sådana stadsplane-, byggnads- och hälsovårdsbestämmelser, som inverka hindrande på fabriksdriften eller till och med omöjliggöra densamma. Vidare kunna olika beskattningsförhållanden å ömse sidor om gränsen föranleda, att frågan får betydande räckvidd i ekonomiskt hänseende. Att märka är i detta sammanhang att gränser för inkorporeringsområden och samhällen ofta ej göras till föremål för definitiv utstakning förr än något tiotal år efter meddelandet av Kungl. Maj:ts beslut. Under tiden kan en omfattande fastighetsbildning och bebyggelse hava pågått på ömse sidor om gränsen, och utstakningen bjuder då stundom på mycket obehagliga överraskningar.

Den osäkerhet angående sträckningen av gränser för städer och samhällen, som sålunda ganska allmänt är rådande, har i allmänhet icke blivit undanröjd i samband med fastighetsregistreringen. Registerkartans karaktär av översiktskarta, sammanställd i huvudsak med ledning av befintligt kartmaterial, har nämligen ej nödvändiggjort ett fixerande på marken av berörda gränser. Vid efterföljande mantalssättningsförrättning eller förrättning enligt den nu föreslagna lagen blir gränsfrågan däremot aktuell. Beträffande ett stort antal städer och samhällen har mantalssättningsförrättning ännu ej ägt rum.

Under förarbetena till jorddelningslagstiftningen har, såsom förut anförts, utstakning och utmärkande av administrativ gräns ansetts vara allenast en teknisk verkställighetsåtgärd. Detta må vara teoretiskt riktigt. Lantmäteristyrelsen håller dock före att detta närmast är en fiktion. På grund av ovan antydda och andra svårigheter, som merendels i högre eller mindre grad möta vid dylika utstakningar, torde det få anses nödvändigt att förrättningsmannen samt jordägare och ombud för myndigheter mötas till gemensamma förhandlingar, vid vilka föreliggande spörsmål kunna dryftas. Och då, såsom styrelsen visat, utstakningen av en administrativ gräns i verkligheten ingalunda saknar privaträttslig betydelse, förefinnes ett påtagligt behov av en förrättningsform, som medger gränsens utstakande och utmärkande med samma laga verkan som en vanlig privaträttslig gränsbestämning. Styrelsen finner det därför av praktiska skäl påkallat, att utstakning, varom här är fråga, konstrueras närmast såsom en gränsbestämning enligt 7 kap. jorddelningslagen, endast med de avvikelser, som betingas av densammas egenart. Styrelsen tänker sig alltså att en dylik gränsbestämning skulle tillgå på i huvudsak följande sätt: Vid förrättningen skulle vissa föreskrifter i 2, 3 och 6 kap. jorddelningslagen i tillämpliga delar lända till efterrättelse, varjämte vederbörande myndigheter skulle underrättas om tid och ställe för förrättningen, för att dessa måtte bli tillfälle att låta sig representera vid förrättningen. Sedan förrättningsmannen med ledning av Kungl. Maj:ts beslut om indelningsändringen samt andra tillgängliga handlingar och kartor ävensom på marken verkställda undersökningar och mätningar bildat sig en uppfattning om saken, skulle han för sakägarna på marken utvisa, huru enligt hans mening gränsen borde sträcka sig. Gillades förrättningsmannens åsikt av de närvarande sakägarna, skulle gränsen definitivt utstakas och förrättningen avslutas med besvärshänvisning. Yppades stridiga meningar, skulle förrättningsmannen försöka sammanjämka dessa. Lyckades detta, och funne förrättningsmannen den sträckning, om vilken sakägarna enats, kunna anses stå i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts beslut, skulle vidare förfaras såsom ovan sagts. Funne förrättningsmannen den sträckning, om vilken sakägarna enats, stridande mot Kungl. Maj:ts beslut, eller kunde enighet icke uppnås, skulle det åligga förrättningsmannen att pröva om den föreliggande tvisten kunde anses bero på otydlighet eller ofullständighet i Kungl. Maj:ts beslut, eller om den hade sin orsak i allenast sådana tekniska svårigheter, som vanligen möta vid gränsbestämningar och bero på otillförlitligt kartmaterial, osäkerhet i fråga om läget på marken av fastighetsgränser m. m. I förstnämnda fall skulle det åligga förrättningsmannen att med överlämnande av karta och protokoll rörande förrättningen ävensom de kartor och handlingar i övrigt, som kunde tjäna till upplysning i ärendet, anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t, och skulle förrättningen vila i avbidan på Kungl. Maj:ts beslut. Sedan Kungl. Maj:t meddelat beslut i saken, skulle utstakning verkställas och förrättningen avslutas. I senare fallet skulle förrättningsmannen giva beslut om gränsens sträckning och utstaka gränsen i enlighet därmed samt avsluta förrättningen; måhända borde dock även i sistnämnda fall, om gränsen befundes hava en i förhållande till fastighetsgränser eller byggnader eller eljest olämplig sträckning, därest myndighet eller jordägare det påyrkade, förhållandet böra anmälas hos Kungl. Maj:t för prövning, huruvida ej skäl kunde anses föreligga att meddela beslut om ändrad sträckning av gränsen. Funne förrättningsmannen att för den administrativa gränsens bestämmande erfordrades utstakning av viss fastighetsgräns, skulle han äga utan särskilt förordnande i vanlig ordning verkställa sådan gränsbestämning såsom särskild förrättning. Rätt att fullfölja talan mot förrättningen skulle tillkomma såväl ve-

derbörande myndigheter som jordägare. Förrättningen skulle provas och fastställas av ägodelningsdomaren, sedan den blivit tekniskt granskad av överlantmätaren. Ägodelningsdomaren skulle tillse, att förrättningen blivit i formellt och tekniskt avseende riktigt handlagd. Funne ägodelningsdomaren förrättningen icke vara lagligen beskaffad, eller hade besvär anförts, skulle ägodelningsdomaren hänskjuta frågan till ägodelningsrätten. Rättens befogenhet i avseende å bestämmandet av den administrativa gränsens sträckning skulle självfallet vara inskränkt till prövning av sådana omständigheter, angående vilka förrättningsmannen ägt meddela beslut. Funne ägodelningsrätten att förrättningsmannen överskridit sin befogenhet, borde förrättningen återförvisas till förrättningsmannen med åläggande för denne att anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t och därefter med förrättningen vidare lagligen förfara.'

Vad lantmäteristyrelsen sålunda föreslagit ligger väsentligen utom ramen för nu förevarande fråga. Allenast sällan torde nämligen tvekan eller oviss-het komma att yppas om rätta sträckningen av en vid beslut om indelnings-ändring eller därmed likartad åtgärd tillkommen administrativ gräns; och det är blott för vinnande av överensstämmelse med sådan administrativ gräns, som delning av fastighet enligt föreliggande lagförslag skulle komma att ske. Frågan om fastställande i andra fall av sträckningen utav administrativ gräns aktualiseras ej genom föreliggande förslag.

Ej heller torde frågan vara av den sakliga betydelse, som lantmäteristyrelsen förmenar.

Det vanligaste fallet är, att jordeboksenheter och fastigheter odelade hän-förts till det ena eller det andra administrativa området, d. v. s. att den administrativa gränsen följer den kamerala. I dessa fall förefinnes intet behov för den enskilde fastighetsägaren att i särskild ordning få den ad-ministrativa gränsen fastställd. Han äger alltid möjlighet att genom begä-ran om rågångsbestämning i vanlig ordning få området för sin fastighet fast-slaget, och därmed blir också den administrativa gränsen bestämd. Säl-lan lär däremot finnas anledning för kommun eller för det allmänna att vidtaga särskilda åtgärder för gränsens bestämmande i dylikt fall; möjligen kan ett visst behov av gränsbestämning tänkas föreligga vid exempelvis upp-görandet av stadsplan för område invid stadsgränsen. För att i dylikt fall en gränsbestämning över huvud skall hava någon betydelse, måste den tiller-kännas rättsverkan gent emot fastighetsägarna; frågan begränsar sig alltså till spörsmålet, huruvida en kommun eller därmed jämförlig menighet skall äga, utan att fastighetsägaren därom framställt begäran, påkalla en rättslig bestämning av den del av en fastighets gräns, som sammanfaller med kommun-gränsen. Förefinnes ett verkligt behov av dylik gränsbestämning, lär frågan, såsom någon gång har skett, kunna ordnas i samförstånd med fastighets-ägaren, som föranstaltar om rågångsutstakning. Däremot synas mig till-räckligt vägande skäl icke hava anförts för den meningen, att kommun eller menighet skulle äga, låt vara på egen bekostnad men dock utan den enskilde fastighetsägarens samtycke, indraga denne i en rättslig procedur och even-tuellt även rättegång rörande hans fastighet. Frånsett att detta innebure ett

väsentligt ingrepp i den enskildes bestämmande över sina angelägenheter skulle det föra med sig många och svårlösta konflikthanledningar. Exempelvis må här hänvisas till det sannolikt ofta uppkommande fall, att kommunen ansåge sig böra åtnöjas med den av vederbörande lantmätare verkställda rågångsutstakningen under det att den fastighetsägare, som därvid sett sig gå miste om en del av det utav honom hävdade ägoväldet, ville draga saken under domstols prövning.

Även om det är regel, att administrativ och kameral gräns sammanfalla, förekommer dock allt emellanåt, såsom hela den föreliggande frågans uppkomst giver vid handen, att en administrativ gräns skär tvärs över en fastighet. Ej heller i detta fall har frågan om gränsens rätta sträckning såsom regel någon större betydelse för den enskilde fastighetsägaren. Det i lantmäteristyrelsens utlåtande tänkta exemplet torde sällan förekomma i verkligheten. Skulle emellertid i något fall föreligga behov, vare sig för kommun eller för enskild fastighetsägare, att få ovisshet om gränsens rätta sträckning undanröjd, böra tillämpas bestämmelserna i § 3 förordningen den 28 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet och § 2 förordningen samma dag om kommunalstyrelse i stad, enligt vilka lagrum det tillkommer Kungl. Maj:t att, där osäkerhet råder beträffande rätta sträckningen av gräns för kommuns område, meddela beslut angående gränsens sträckning. I dylikt fall bör gången bliva den, att kommun eller enskild, vars rätt är beroende av frågan, med företeende av erforderligt kartmaterial, eventuellt upprättat av en därtill förordnad lantmätare, begär Kungl. Maj:ts förklaring i saken. Den av lantmäteristyrelsen föreslagna anordningen, varigenom bestämningen av den administrativa gränsen skulle ske på i viss mån samma sätt som en vanlig privaträttslig gränsbestämning, synes mindre tillfredsställande. Förfarandet skulle därigenom ingalunda förenklas eller förbilligas; snarare skulle motsatsen kunna befaras, och i den mån något sakligt avgörande över huvud komme att tillerkännas kommuner och fastighetsägare eller påläggas ägodelningsdomare eller ägodelningsrätter, komme detta att innebära ett avsteg från den i förutnämnda paragrafer av kommunallagarna fastslagna principen.

Av det anförda framgår, att jag alltså icke nu är beredd att tillstyrka lagstiftning i den av lantmäteristyrelsen förordade riktning. Vid sådant förhållande läser jag böra i korthet angiva huru det bör förfaras i de, enligt vad redan nämnts, sannolikt sällsynta fall, att vid förrättning för fastighetsdelning i anledning av ändrad administrativ indelning uppkommer ovisshet angående den administrativa gränsens sträckning. Nyss har nämnts, att det enligt gällande författningar tillkommer Kungl. Maj:t att i sådant fall meddela beslut i saken. Skulle förrättningsmannen finna ovisshet föreligga rörande gränsen, läser han därför hava att förklara förrättningen helt eller delvis vilande i avbidan på Kungl. Maj:ts beslut i ämnet samt att insända handlingarna i ärendet till Konungens befallningshavande, som tillika med eget yttrande och, därest anledning därtill förekommer, jämväl efter vederbörande kommunala myndigheters hörande överlämnar ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Därest återigen först vid fastställelseprövningen skulle befinnas, att verklig oviss-

het råder om den administrativa gränsens rätta sträckning, är givetvis ägodelningsdomaren oförhindrad att återförvisa förrättningen. Anledning därtill torde dock sällan om ens någonsin förekomma; har nämligen vid förrättningen, till vilken de kommunala myndigheterna skola kallas, icke försports någon oviss-
het om gränsens sträckning, lär fastställelsemyndigheten vara berättigad att utgå från att någon oviss-
het om gränsens sträckning ej förelegat. An-
norlunda är förhållandet om ett rent misstag vid förrättningen blivit begånget och en felaktig gränslinje följts; i dylikt fall lär fastställelse å förrättningen
böra vägras och ärendet visas åter för ny handläggning.

De erinringar, som lantmäteristyrelsen eljest framställt, gälla blott vissa de-
taljer i huvudförslaget.

Sålunda har styrelsen beträffande 2 § framhållit, att uppdelning av arbetet
å skilda förrättningar kunde vara påkallad av olika anledningar. I anledning
härav har jag låtit omarbota paragrafen sålunda, att förrättningsmannen till-
erkännes befogenhet att uppdelat förrättningen i den utsträckning omständig-
heterna påkalla, därest avstyckningarna på grund av särskilda förhållanden
icke utan olägenhet kunna verkställas såsom en förrättning.

2 §.

I avseende å bestämmelserna i förslagens 7 § torde det tillåtas mig att om-
nämna, att jag hyst viss tvekan, huruvida det vore erforderligt att så konsekvent
genomföra fastighetsdelning vid ändrad administrativ indelning, att där allenast
andel i samfällighet fölle på endera sidan om den administrativa gränsen, denna
andel i allt fall skulle fränskiljas såsom särskild fastighet. Då emellertid för-
slaget härutinnan bygger på de principer, som redan tillämpats vid mantalssätt-
ning, samt de hörda ämbetsverken icke haft någon erinran i denna del, har det
synts mig riktigast att icke vidtaga någon ändring härutinnan.

7 §.

Med avseende å tillämpningen av denna paragraf har lantmäteristyrelsen
gjort följande uttalande:

'Ehuru styrelsen ej har någon erinran mot innehållet i denna paragraf, anser
sig styrelsen dock böra framhålla följande.

Jämlikt 11 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyck-
ning och jordavsöndring har vid ägostyckning å hemman, från vilket viss jord
blivit för alltid avsöndrad, förfarits så, att den avsöndrade jorden antingen
lagts till någon av ägostyckningslotterna eller ock bibehållits såsom gemen-
sam för alla lotterna. Att den avsöndrade jorden, ehuru till äganderätten
skild från hemmanet, behandlats på detta sätt har uteslutande berott på nöd-
vändigheten att vid fördelningen av hemmanets mantal mellan ägostycknings-
lotterna taga även den avsöndrade jorden i beräkning, och därigenom kan icke
anses hava åstadkommit någon förändring i den avsöndrade jordens ställ-
ning såsom fastighet för sig. Har den administrativa gränsen sådan sträck-
ning att å ena sidan om gränsen faller en avsöndrad lägenhet, och å andra
sidan den eller de ägostyckningslotter, till vilka lägenheten vid ägostyckningen
blivit lagd, lär alltså icke erfordras någon åtgärd för avstyckning, varom
här är fråga. En anteckning i förrättningsprotokollet om förhållandet torde
vara tillfyllest.

Av motiveringen till paragrafen framgår att med avstyckningen åsyftas ett
fullständigt skiljande från varandra av de delar av en fastighet, som äro
belägna å ömse sidor om den administrativa gränsen. Enligt förslagens be-

stämmelser torde också under alla förhållanden ett sådant fullständigt avskiljande komma till stånd i fråga om den mark, som vid tiden för förrättningen tillhör fastigheten enskilt eller gemensamt med andra fastigheter. Att märka är emellertid att i fall, där till fastighet, som är belägen på ena sidan om gränsen, hör servitutsrätt å fastighet, belägen på andra sidan om gränsen, genom servitutets utbrytning framdeles kan uppkomma behov av den utbrutna markens skiljande från fastigheten. Dylika fall torde dock kunna antagas bliva mycket sällan förekommande. I alla händelser lär icke kunna komma i fråga att avstycka en servitutsrätt till särskild fastighet.'

Vad sålunda av lantmäteristyrelsen yttrats föranleder ingen erinran från min sida.

- 12 §. Beträffande 12 § första stycket har lantmäteristyrelsen, med utgångspunkt från sitt förslag, att ett rättsligt avgörande angående den administrativa gränsens sträckning skulle ske vid förrättningen, framhållit att de kommunala myndigheter, vilka enligt förslagets 5 § skulle erhålla underrättelse om förrättningen, även borde tillerkännas rätt att fullfölja talan mot densamma. Med den ståndpunkt, förslaget intager, blir fastighetsdelningen blott en följdåtgärd till den ändrade kommunala indelningen, före vars vidtagande vederbörande kommuner haft tillfälle att utveckla sina synpunkter och yrkanden; fastighetsdelningen inverkar ej på kommunernas rätt och det synes mig vid sådant förhållande knappast erforderligt att, om förslagets principer i övrigt bibehållas oförändrade, tillerkänna kommunerna formell klagorätt över uppdelningen av de enskilda jordägarnas fastigheter. Detta torde knappast heller varit av lantmäteristyrelsen avsett.

Med avseende å 12 § andra och tredje styckena anför lantmäteristyrelsen:

'Föreskriften i 12 § andra stycket, att förrättningsmannen skall överlämna konceptakten till ägodelningsdomaren synes giva vid handen, att enligt förslaget förrättningen icke skall underkastas teknisk granskning av överlantmätaren. Behovet av sådan granskning torde emellertid vara minst lika stort beträffande förrättning, varom här är fråga, som beträffande förrättningar enligt jorddelningslagen. Styrelsen anser därför samma ordning böra tillämpas, som enligt 21 kap. 41 § jorddelningslagen skall iakttas i fråga om förrättningar, som verkställas enligt nämnda lag, eller att konceptakten av förrättningsmannen insändes till överlantmätaren i länet. Avser indelningsändring överflyttning av del av fastighet från ett län till annat, bör akten insändas till överlantmätaren i förstnämnda län, för vilken jordregister och akter rörande lantmäteriförrättningar, som erfordras för granskningen, äro tillgängliga. Innebär förrättningen avstyckning från fastighet eller område i stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttas, bör överlantmätaren äga att från byggnadsnämnden inläna sådana hos nämnden förvarade akter rörande mättingsförrättningar m. m., som finnas erforderliga för den tekniska granskningen. Det torde alltså måhända böra stadgas skyldighet för byggnadsnämnden att på rekvisition av överlantmätaren till honom översända sådana hos nämnden förvarade kator och handlingar, som finnas erforderliga för nyss angivet ändamål.'

Lantmäteristyrelsens förslag att förrättningsakten bör före fastställelseprövningen undergå lantmäteriteknisk granskning synes mig välgrundat; och har jag för sådant ändamål låtit andra stycket utgå ur 12 §, varigenom

på grund av stadgandet i 13 § bestämmelserna i jorddelningslagen om förrättningshandlingarnas insändande till överlantmätaren bliva tillämpliga. Där-
emot har tillräcklig anledning icke synts mig föreligga att speciellt för detta
slags förrättningar i allmän civillag stadga skyldighet för byggnadsnämnd
att till överlantmätaren på rekvisition översända för granskningen erforderliga,
hos nämnden förvarade kartor och handlingar. Härvid förbiser jag icke att
dylik utlåning kan behöva i avsevärd omfattning förekomma i såväl dessa som
andra jorddelningsärenden.

Av lantmäteristyrelsen vid 14 § gjord hemställan om upptagande av bestäm-
melser, motsvarande de i 1 § av kungörelsen den 25 november 1927 (nr 418)
med vissa bestämmelser i anledning av lagen den 18 juni 1926 om delning av
jord å landet för jorddelningsförrättningar enligt nämnda lag givna föreskrif-
ter, har synts mig icke i detta sammanhang påkalla någon åtgärd. Där-
emot hava, i anledning av vad lantmäteristyrelsen hemställt, i 14 § intagits
bestämmelser om tecknande av fastställelsebevis å karta och förrättningshand-
lingar ävensom angående konceptaktens insändande till överlantmätare eller
registerförare.

14 §.

Vid 18 § har lantmäteristyrelsen framhållit, att det borde tagas under över-
vägande, huruvida icke stadgandet i denna paragraf föranledde, att område,
som avstyckats enligt nu ifrågasatt lag, beträffande ansvarighet jämväl för
inteckningar i stamfastigheten likställdes med områden, som avstyckats enligt
5 kap. fastighetsbildningslagen eller 19 kap. jorddelningslagen samt att därav
betingad ändring vidtoges i 37 § 5 mom. inteckningsförordningen.

18 §.

I anledning av vad lantmäteristyrelsen sålunda anført må nämnas, att jag
ämnar inom kort underställa Kungl. Maj:t fråga angående utsträckt till-
lämpning av lagen den 14 juni 1929 om begränsning eller avlösning av av-
styckat områdes ansvar för inteckning i stamfastigheten och i samband därmed
fråga om vissa avstyckningars ansvarighet i sådant hänseende. Det synes mig
lämpligast att den av lantmäteristyrelsen väckta frågan upptages till be-
handling i oförmälda lagstiftningsärende.

I övrigt har jag i huvudförslaget vidtagit åtskilliga jämkningar av huvud-
sakligen redaktionell art, vilka icke lära erfordra särskild motivering.

Övriga
jämkningar.

Lantmäteristyrelsen har vidare anført:

Styrelsen anser sig böra begagna tillfället framhålla angelägenheten av
att vid uppgörande av förslag till indelningsändringar jorddelningssynpunk-
terna tillbörligen beaktas, så att icke olägenheterna bliva större än nödigt är.
Lantmäteristyrelsen håller före, att den bästa garantien mot ur jorddelnings-
synpunkt olämpliga indelningsändringar vinnes genom att styrelsen beredes
tillfälle avgiva yttrande i dylika ärenden.

De nya skifteslag, vari det ursprungliga skifteslaget blivit genom den ad-
ministrativa gränsen delat, komma emellertid att trots uppdelningen fortfa-
rande stå i visst beroende av varandra. Då genom indelningsändringen ej lärers
åstadkommas någon ändring i delägarnas rätt i det ursprungliga skifteslaget,
måste nämligen under vissa omständigheter vid laga skifte å det ena skiftes-
laget hänsyn tagas till delägarnas innehav inom det andra skifteslaget. Det
kan alltså bliva nödvändigt att för bestämmande av delningsgrunden inom det

förstnämnda skifteslaget uppmäta och gradera jämväl det andra skifteslagets ägor. Lämpligast vore givetvis i dylikt fall att båda skifteslagen samtidigt skiftades. Att i jorddelningslagen införa några tvångsbestämmelser i detta hänseende torde dock ej vara tillrådligt. Förhållandena kunna nämligen vara sådana, att ett skifte inom det andra skifteslaget ej är behövt; så torde t. ex. vara händelsen, om detsamma består uteslutande av avsöndrade eller avstyckade lägenheter. Styrelsen förmodar att här berörda spörsmål i varje särskilt fall skola vinna en tillfredsställande lösning genom delägarnas eget initiativ.

Även jag vill understryka vikten därav, att vid ifrågasatt ändring i rikets indelning, så vitt möjligt, följas redan förefintliga fastighetsgränser. Varje fastighetsindelning medför nämligen ej blott kostnader för det allmänna utan även olägenheter för den enskilde, vilkens möjlighet att förfoga över sin fastighet blir begränsad, intill dess fastighetsdelningen blivit slutförd.

Slutligen har lantmäteristyrelsen även berört frågan om den föreslagna lagens konsekvenser med avseende å fastighetsregister och jordebok. Till dessa spörsmål liksom till frågan om upphörande av 1924 års kungörelse om mantalssättning torde jag få återkomma, sedan slutlig ståndpunkt av statsmakterna intagits till förevarande lagstiftningsärende.»

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande måtte genom utdrag av detta protokoll inhämtas över de sålunda omarbetade och vid detta protokoll såsom *Bil. A* fogade förslagen till

- 1) *lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.;*
- 2) *lag om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad; samt*
- 3) *lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.*

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Bilaga A.

Förslag

till

Lag

om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Konungen förordnat om ändring av området för stad, socken eller köping, som utgör egen kommun, eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för förvaltningsområde, som nu sagts, och innebär förordnandet eller beslutet överflyttande av del av fastighet från ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall delning av fastigheten verkställas i överensstämmelse därmed.

Har Konungen förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, och ligger en och samma fastighet dels inom dels utom gränsen för samhället, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Med fastighet förstås i denna lag vad som enligt gällande bestämmelser skall såsom särskild fastighet redovisas i fastighetsregister.

2 §.

Delning av fastighet utav anledning, varom i 1 § sägs, skall, efter förordnande av Konungens befallningshavande, verkställas av lantmätare genom avstyckning enligt denna lag.

Skall delning ske av flera fastigheter, skola de avstyckningar, som därav föranledas, verkställas såsom en förrättning; dock att, där fråga är om delning av fastigheter från olika förvaltningsområden, särskild förrättning skall äga rum för varje sådant område. Finner förrättningsmannen, att avstyckningarna på grund av särskilda förhållanden icke utan olägenhet kunna verkställas såsom en förrättning, må förrättningen uppdelas i den utsträckning omständigheterna påkalla.

3 §.

Vid förrättningen skola föreskrifterna i 2 kap. 5, 9 och 11 §§, 3 kap. 1, 2, 4 och 6—13 §§ samt 6 kap. lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

4 §.

Är förrättningsmannen av jäv hindrad företaga förrättning, anmäle ofördröjligen förhållandet hos Konungens befallningshavande.

5 §.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst fjorton dagar förut underrätta magistrat eller stadsstyrelse i stad ävensom municipalnämnd eller kommunalnämnd i samhälle eller socken, som beröres av förrättningen.

6 §.

Finner förrättningsmannen, att för förrättningens behöriga handläggning erfordras bestämmande av fastighetsgräns, skall sådan gränsbestämning av honom verkställas med tillämpning av de bestämmelser, som skolat lända till efterrättelse, därest gränsbestämningen verkställts utan sammanhang med avstyckningen; och vile emellertid frågan om delning av de fastigheter, som beröras av gränsbestämningen, till dess denna blivit genom laga kraft ägande beslut avgjord.

7 §.

Förrättningsmannen äger efter överläggning med jordägaren besluta, vilken del av fastighet som skall avstyckas. Därest icke särskilda förhållanden annat föranleda, bör den del avstyckas, vars ägovidd är minst eller vars avstyckande förorsakar den minsta kostnaden.

Har fastighet delats genom sämjedelning, som kommit till stånd före den 1 januari 1928, skall vad som fränkiljes envar av de vid sämjedelningen utlagda lotterna särskilt för sig avstyckas.

Ligga på ena sidan om den administrativa gränsen av två eller flera fastigheter allenast dessas andelar med andra fastigheter i gemensamt undantag eller annan samfällighet, skola andelarna tillsammans avstyckas till en fastighet.

8 §.

Förrättningsmannen åligger att upprätta karta i den omfattning, som erfordras till utmärkande av gränserna för avstyckade områden jämte sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att områdenas läge och gränser bliva fullt bestämda. Skall avstyckat område redovisas i jordregistret, skola å kartan därjämte utmärkas gränserna mellan sådana i området ingående ägoslag, som redovisas i nämnda register. Förekomma inom avstyckat område tomter, som icke äro att anse såsom rättsligen bestående, skola tomterna angivas å kartan under de beteckningar, som åsatts dem i vederbörlig ordning.

Gemensamt undantag eller annan till två eller flera fastigheter hörande samfällighet, som ej utgör avstyckat område, skall ock upptagas å kartan, dock endast i den mån så erfordras till utvisande av gräns, som uppkommit vid förrättningen.

Finnes äldre karta, skall den, om så lämpligen kan ske, användas vid förrättningen. Ägomätning må äga rum endast i den mån sådan finnes oundgängligen nödvändig för upprättande av karta på sätt i denna paragraf är föreskrivet.

9 §.

Vid förrättningen skall upprättas fullständig beskrivning, däri varje nybildad fastighet skall redovisas. I beskrivningen skall ock med hänvisning till varje å karta upptaget område lämnas uppgift om dettas areal ävensom om de andelar i samfälligheter, som hänförts till avstyckad ägovidd. Hava å kartan utmärkts gränserna mellan ägoslag, som redovisas i jordregistret, skall beskrivningen innehålla uppgift om arealen av dessa. Ingå i nybildad fastighet tomter, som icke äro att anse såsom rättsligen bestående, skall beskrivningen innehålla förteckning över dessa tomter.

Beskrivningen skall, om så kan ske, tecknas å kartan.

10 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka samt tydligt och varaktigt utmärka genom förrättningen tillkomna gränser ävensom upprätta fullständig beskrivning över gränserna och utsatta gränsmärken. Beskrivningen skall, om så kan ske, tecknas å kartan.

11 §.

Sedan gräns mellan stamfastighet och avstyckat område blivit utstakad och utmärkt samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningen avslutas; och meddele förrättningsmannen underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan mot förrättningen.

Inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad skall ett exemplar av förrättningshandlingarna emot bevis, som bifogas konceptakten, tillställas jordägaren eller, där flera sådana finnas, den som av dem därtill utses. Där förrättningshandlingarna icke utgivas å sammanträde, må tillställandet ske med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

12 §.

Den, som vill fullfölja talan mot förrättningen, har att inom trettio dagar från dess avslutande till ägodelningsdomaren ingiva sina till ägodelningsrätten ställda besvär eller ock på eget äventyr insända dem med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma ägodelningsdomaren till handa.

Innebär beslut om ändring i administrativ indelning överflyttning av del av fastighet från ett domstolsområde till annat sådant område, skall förrättningen prövas av ägodelningsrätten i det domstolsområde, fastigheten tillhört före indelningsändringen.

13 §.

Med avseende å granskning och prövning av förrättningen skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D och E lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

14 §.

Bevis om meddelad fastställelse skall tecknas å kartan eller, där karta ej upprättats, å förrättningshandlingarna. Konzeptakten skall därefter av ägodelningsdomaren insändas till överlantmätaren eller, där avstyckning skett från fastighet i stad eller samhälle å landet, för vilket föres fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, till vederbörande registerförare.

15 §.

Vad i 21 kap. avdelningen G lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut skall ock gälla om ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut enligt denna lag.

16 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att inom fyrtiofem dagar från den dag, då beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft, till jordägaren utlämna i ett exemplar utdrag av upprättad karta rörande denne tillhörig fastighet, som bildats vid förrättningen; och teckne förrättningsmannen därå avskrift av beviset om fastställelsen. Har vid förrättning bildad fastighet ej upptagits å karta, skall förrättningsmannen inom samma tid lämna jordägaren intyg, att förrättningen fastställts. Utdrag eller intyg, som nu sagts, må tillställas jordägaren med posten eller genom utmätningsmannen i orten.

17 §.

Den omständighet, att fastställelse meddelats å avstyckning enligt denna lag, medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

18 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum enligt denna lag, för avgäld eller annat åliggande, varom förmäles i 5 kap. 16 § lagen om fastighetsbildning i stad eller 19 kap. 24 § lagen om delning av jord å landet, skall i fråga om den avstyckade delens ansvar för sådant åliggande tillämpas vad som skulle gällt för det fall, att avstyckningen skett av annan anledning än i denna lag avses.

19 §.

Konzeptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta översändas till byggnadsnämnden.

Berör förrättningen två län, skall konceptakten förvaras å lantmäterikontoret i det län, fastigheten före indelningsändringen tillhört, och skall överlant-

mätaren till lantmäterikontoret i det andra länet överlämna avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av upprättad karta.

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan mark inom stad eller samhälle å landet, som ej ingår i fastighetsindelning.

21 §.

Vad i denna lag är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar fastighet under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

22 §.

Vad enligt denna lag ankommer å ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för annan stad, där magistrat finnes, av denna.

23 §.

Kostnad för förrättning enligt denna lag eller för gränsbestämning i sammanhang med sådan förrättning må icke åläggas fastighetens ägare eller innehavare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Har dessförinnan beslut om indelningsändring eller om sträckningen av gräns för förvaltningsområde meddelats eller föreskrift utfärdats, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, utan att fastställelse å fastighetsindelningen ännu meddelats, skall dock vad i denna lag stadgas äga tillämpning allenast i den mån Konungen så förordnar.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

I samband — — — magistratens prövning.

Vid fastighetsindelningens bestämmande skall såsom stadsäga anses område, som vid mättningsförrättning utlagts såsom särskild fastighet eller som eljest i ägarens hand må anses såsom särskild fastighet, så ock varje stadsägoområde i övrigt; skolande förty, där område, varom nu är fråga, tillhör flera, de där var för sig äga viss å marken bestämd ägovidd, eller där viss ägovidd av dylikt område är särskilt intecknad eller eljest särskilt häftar för fordran eller annan rättighet, varje sådan del anses såsom en stadsäga. Har fastighet delats genom sämjedelning, som kommit till stånd efter den 1 januari 1928, skall dock fastigheten utan avseende å sämjedelningen upptagas såsom en stadsäga.

Där flera — — — annan rättighet.

Områden hörande — — — å marken.

Områden, som — — — en stadsäga.

Har kronan — — — till järnväg.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

F ö r s l a g

till

L a g

**om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om
delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Där skifteslags — — — till efterrättelse.

Förekommer inom — — — sådan indelning.

Har genom beslut om ändring i rikets indelning eller om sträckningen av administrativ gräns delar av ett och samma skifteslag hänförts till olika förvaltningsområden, skall, sedan fastighetsdelning enligt vad därom är särskilt stadgat ägt rum i överensstämmelse med indelningsändringen eller gränsbestämningen, vad som av skifteslaget ligger å vardera sidan om den administrativa gränsen utgöra skifteslag för sig.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 24 januari 1930.

Närvarande:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 31 december 1929, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.,
- 2) lag om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad och
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen i lantmäteristyrelsen Gunnar Palm.

Förslaget till lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.

fann lagrådet föranleda följande erinringar:

1 §.

Den till grund för detta lagförslag liggande principen, att överensstämmelse bör åvägabringas emellan landets administrativa och dess kamerala indelning, har genomförts så fullständigt, att delning föreskrivits ej blott av fastighet, som har på marken utbrutna områden liggande på ömse sidor om en fastställd administrativ gräns, utan även av fastighet, som endast så tillvida splittas genom sådan gräns, att fastighetens hela på marken utbrutna område ligger på ena sidan om gränsen och på den andra endast dess ideella andel i något för fastigheten och andra fastigheter samfällt område. Föredragande departementschefen har uttalat tvekan, huruvida det vore erforderligt att gå så långt, men givit förslaget den angivna omfattningen, emedan överensstämmelse där-

igenom vunnes med förfarandet vid mantalssättning och de ämbetsverk, som hörts över ett preliminärt lagförslag i ämnet, ej haft någon erinran i denna del. Det synes emellertid lagrådet, som om övervägande skäl talade för någon jämkning av förslaget i berörda hänseende. Att såsom avstyckad fastighet betrakta något, som icke består av visst, till gränserna bestämt jordområde, förefaller ganska onaturligt. Tillskapande av dylika fastigheter skulle emellertid vid bifall till förslaget komma att ske i stor utsträckning. Ofta förekommer, att ett gemensamt undantag — en skogstrakt, ett grustag, en väg — hör till ett stort antal fastigheter; stundom kunna dessa räknas i hundratal. Visserligen skulle icke för en var av de fastigheter, som ligga på motsatta sidan om gränsen, bildas en särskild fastighet, bestående av dess ideella andel i undantaget, utan samtligas andelar skulle enligt 7 § tredje stycket avstyckas till en fastighet, i vilken en var av huvudfastigheternas ägare skulle hava del, motsvarande fastighetens ideella andel i undantaget. Denna andel skulle emellertid icke vidare medfölja huvudfastigheten såsom adpertinens, och ehuru det ekonomiska sambandet mellan huvudfastigheten och andelen i undantaget väl i regel icke komme att bli upplöst, skulle vid transaktioner beträffande den ekonomiska enheten städse behöva iakttagas, att två kameralt och rättsligt skilda fastigheter funnes; vid försäljning eller arvfall bleve två lagfarter nödvändiga, och särskild in-teckningsåtgärd måste vidtagas, därest en gravation avsåges skola belasta även andelen i undantaget. Dessa förhållanden skulle säkerligen ofta förbises, vilket komme att medföra oreda och osäkerhet, och där kravet å dubbla inskrivningsåtgärder iakttoges, skulle det föranleda ökat besvär och kostnad. Nu antydda praktiska olägenheter torde vara av sådan betydelse, att ett avsteg från det principiellt riktigare förfaringsättet är motiverat. De böra emellertid endast leda till ett temporärt inställande av fastighetsdelningen. Skulle en andel i undantaget bli lagligen utbruten och sålunda erhålla visst område å marken, finnes ej längre anledning att upprätthålla den rättsliga enheten; då bör den ifrågavarande gränsens tillkomst föranleda enhetens uppdelande i överensstämmelse med gränsen. Den ändring av förslaget, som lagrådet således finner påkallad, synes kunna ske genom införande i 1 § av ett stycke mellan de föreslagna andra och tredje styckena, av innebörd att därest av viss fastighet på ena sidan om fastställd gräns faller allenast dess andel med andra fastigheter i samfällid mark, i första eller andra stycket föreskriven delning av förstnämnda fastighet ej skall äga rum, såvida icke dess andel i samfälligheten blir i laga ordning utbruten. Har så skett, bör under rättelse därom — lämpligen genom vederbörande registerförare — lämnas Konungens befallningshavande för meddelande av förordnande för lantmätare enligt 2 §, men den härutinnan erforderliga föreskriften torde kunna givas i administrativ väg.

Endast sådan förändring med avseende å samfälligheten, att densamma upplöses, bör hava till följd, att en uppskjuten fastighetsdelning kommer till stånd. Skulle visst område bli från samfälligheten avstyckat enligt 19 kap. jorddelningslagen eller 5 kap. fastighetsbildningslagen eller genom tomtindelning, rubbas icke det förhållande, som påkallat uppskovet. Den genom avstycknin-

gen uppkomna nya fastigheten, vars mark hittills i registeravseende inbegripits i de fastigheter, till vilka samfälligheten hör, bör emellertid helt upptagas i registret för det område, där den avstyckade marken är belägen, och enahanda åtgärder böra företagas med avseende å fastighetsböckerna. Även allt detta lärer böra ordnas genom administrativa stadganden.

3 §.

Enligt 3 kap. 2 och 4 §§ jorddelningslagen skall i visst fall byggnadsnämnd underrättas om förrättningssammanträde. På grund av hänvisning i förevarande paragraf skulle nämnda stadganden bli tillämpliga även vid avstyckning, varom nu är fråga. Då emellertid sådan förrättning knappast kan tänkas hava någon betydelse för den verksamhet byggnadsnämnd har att utöva, hemställer lagrådet, att hänvisningen till berörda paragrafer i jorddelningslagen begränsas så, att den ej kommer att avse kallelse å byggnadsnämnd.

Även i annat hänseende synes en inskränkning av den nu behandlade paragrafens tillämplighet erfordras. I densamma hänvisas jämväl till 6 kap. jorddelningslagen, vars bestämmelser i viss mån modifieras av vad i 8 § stadgas. Med hänsyn härtill torde till 3 § böra fogas en reservation för avvikande bestämmelser i följande paragrafer.

7 §.

Vilken innebörd det föreslagna stadgandet i andra stycket av förevarande paragraf, jämfört med den föreslagna nya bestämmelsen i 1 kap. 3 § jorddelningslagen, skall anses äga, är icke fullt klart. Sistnämnda bestämmelse innebär, såvitt angår sämjedelad fastighet, i och för sig endast, att den mark till sådan fastighet, som ligger på ena sidan om den administrativa gränsen, icke får skiftas samman med marken på andra sidan gränsen. Delägare, vilka förut ägt exempelvis en tredjedel var av hela fastigheten, äga nu rätt till en tredjedel var såväl av den jord, vilken ligger på ena sidan gränsen, som av jorden på andra sidan. Om inga särskilda stadganden gäves, skulle delägarna alltså äga rätt att skifta dessa särskilda ägor oberoende av sämjedelningen. Enligt den i förevarande paragraf givna regeln skall emellertid hänsyn i viss mån tagas till sämjedelning, som skett före den 1 januari 1928, nämligen så, att vad som genom delningen fränkiljes envar av sämjedelningslotterna skall särskilt för sig avstyckas. I motiven uttalas därjämte, att även hela lotter, som ligga på samma sida om gränsen som avstyckade delar, skola avstyckas; att detta skall gälla, framgår dock icke av lagtexten. Man frågar sig nu, om och i vilken mån det är avsett, att genom nyssnämnda regel skall ske inskränkning i den delägarna i den ursprungliga fastigheten tillkommande rätten att få densamma jämlikt 1 kap. 8 § jorddelningslagen lagligen skiftad. Då avstyckningen skall ske genom lantmäteriförrättning, kunna enligt nämnda lagrums lydelse delar, som avstyckats, icke vidare indragas i skifte, varom där sägs. I motiven utgår man vidare från att ett Kungl. Maj:ts beslut, varigenom sämjedelningslotter eller delar av sådana lagts till stad eller fastighets-

registersamhälle, leder till, att dessa lotter eller delar av lotter bliva att anse såsom självständiga fastigheter. Till denna uppfattning har man kommit genom en tolkning av fastighetsbildningslagen. Då nämligen av 7 kap. 9 § andra stycket nämnda lag framgår, att varje på marken utlagd sänjedelningslott skall anses såsom en stadsäga, alltså såsom fastighet i den lagens mening, och å andra sidan 6 kap. 1 § icke ger hemul för omdelning av den ursprungliga fastigheten, ligger det otvivelaktigt nära till hands att tolka dessa regler så, att sedan en sänjedelningslott upptagits såsom stadsäga, skifte å den ursprungliga fastigheten icke må ske, åtminstone, efter analogi med stadgandet i andra stycket av 6 kap. 1 §, icke annorledes än efter Konungens medgivande.

Utgår man från nu angivna synpunkter, skulle alltså i följd av indelningsändring, som berör sänjedelad fastighet, sänjedelningen bliva så att säga legaliserad med avseende å såväl avstyckade delar som andra delar, såvitt de falla inom stad eller fastighetsregistersamhälle. Vad i fråga om övriga delar av den ursprungliga fastigheten skulle gälla i nu omhandlade avseende, därom uttala sig motiven icke. Teoretiskt sett måste väl ägare av dessa delar anses bibehållna vid sin rätt att få sina ideella andelar i den ursprungliga fastigheten utbrutna genom skifte; men då detta skifte icke kan få omfatta nämnda avstyckade delar eller delar, som kommit att ligga inom stad eller fastighetsregistersamhälle, och skifte, därest båda förvaltningsområdena tillhöra landet, måste verkställas särskilt inom vart och ett av dessa, torde i praktiken dylika skiften näppeligen komma till stånd. Efter vilka regler man vid ett sådant skifte skulle förfara, lärer också ofta bliva svårt att avgöra, där icke innehavet skall utgöra delningsgrund.

Då man enligt det sagda kan utgå från att i allmänhet varje förefintlig sänjedelning inom fastighet, som skäres av nytillkommen administrativ gräns, blir genom indelningsändringen praktiskt sett fastslagen, och detta utan att delägarna i gengäld vinna den trygghet i innehavet, som en lagligen fastställd delning medför, måste man ställa sig betänksam till förslaget i förevarande del. Så starka inskränkningar i enskildas rätt, som i verkligheten skulle bliva följden av den föreslagna bestämmelsen, kunna knappast anses tillräckligt motiverade av det offentliga intresse, som föranlett densamma. Och ur jordredovisningssynpunkt måste det anses mindre egentligt att på antytt sätt fastläsa en privat jorddelning och sålunda i realiteten tillskapa bestående fastigheter, som, såvitt de ligga på landet, icke komma till synes i fastighetsregistret.

Det kan med hänsyn till dessa förhållanden ifrågasättas, om det överhuvud är lämpligt, att beträffande sänjedelade fastigheter givas andra regler än beträffande övriga fastigheter. Accepterar man emellertid ovan antydda tolkning av fastighetsbildningslagen, kan man för de flesta fallen, nämligen då det gäller överförande av en del av fastighet från landet till stad eller fastighetsregistersamhälle, knappast i någon större utsträckning komma ifrån angivna svårigheter.

Lagrådet finner fördenskill grundprincipen i den föreslagna bestämmelsen böra bibehållas. I förslaget bör emellertid tydligt komma till uttryck, att icke blott de delar av sänjedelningslotter utan även de hela lotter, som falla på ena

sidan om den administrativa gränsen, skola avskiljas från fastigheten genom avstyckning. Lagrådet anser vidare, att för bättre tillvaratagande av delägarnas rätt det bör medgivas delägare att, innan avstyckning verkställes, söka skifte å fastigheten och sålunda få sina andelar lagligen utbrutna. I sådant syfte kan lämpligen i en särskild paragraf stadgas, att därest icke samtliga delägarna vid första förrättningssammanträdet förklara sig nöjda med sänjedelningen och därom upprätta förening, förrättningen skall förklaras vilande med föreläggande för delägare, som önskar jämlikt 1 kap. 8 § jorddelningslagen erhålla skifte å hela den ursprungliga fastigheten, att senast inom viss tid, exempelvis sex månader, söka dylikt skifte. Sökes ej skifte inom den utsatta tiden eller meddelas icke tillstånd därtill eller fullföljes icke ett sökt skifte, skulle delningsförrättningen fortsättas och därvid förslagens regler beträffande sänjedelad fastighet komma i tillämpning. Om däremot skifte bleve sökt och fullföljt, skulle först efter dess avslutande delningsförrättningen fullföljas, därvid naturligtvis de lagligen utbrutna delarna skulle vara att behandla såsom särskilda fastigheter i förevarande lags mening. Givet är, att beträffande kostnaderna för skifte, varom nu sagts, vanliga regler skola gälla. Den enda olägenhet, som de nu föreslagna bestämmelserna skulle medföra, bleve en viss tidsutdräkt för de fall, då förening om sänjedelningens bestånd ej kan träffas.

Vid 1 § har lagrådet föreslagit, att eljest föreskriven delning av fastighet ej skall äga rum, därest på ena sidan om den fastställda gränsen ej faller annan del av fastigheten än dess andel med andra fastigheter i en samfällighet. Bifalles detta förslag, bör givetvis 7 § tredje stycket utgå.

8 och 9 §§.

Vid bifall till lagrådets nyssnämnda förslag böra orden »som ej utgör avstyckat område» utgå ur 8 § andra stycket och läras mellan de båda styckena i 9 § böra inskjutas ett stycke innehållande föreskrift, att om till följd av stadgandet i det av lagrådet föreslagna tredje stycket i 1 § förrättningen icke kommit att omfatta delning av alla fastigheter, som avses i första eller andra stycket av samma paragraf, i beskrivningen över förrättningen jämväl skola angivas de sålunda uteslutna fastigheterna och för varje sådan fastighet lämnas uppgift å de på andra sidan om gränsen belägna samfälligheter, i vilka fastigheten har del.

Skulle nämnda stadgande föranleda, att någon delningsförrättning ej alls komme till stånd, synes det knappast erforderligt att anordna särskild förrättning för konstaterande av att viss eller vissa fastigheter komme att få vad som hör till desamma förlagt delvis på ena och delvis på andra sidan om den fastställda gränsen. Utredning härom bör kunna genom administrativa stadganden uppdragas åt vederbörande överlantmätare eller fastighetsregisterförare. Med avseende å sådan utredning är det givetvis önskvärt, att det område, som en indelningsändring avser, till sina beståndsdelar så fullständigt som möjligt anges i beslutet om ändringen.

11 §.

Före förrättningens avslutande bör utstakning och utmärkande hava skett ej blott av gräns mellan stamfastighet och avstyckat område utan även av andra vid förrättningen tillkomna gränser. För angivande härav bör avfattningen av förevarande paragraf ändras.

12 §.

Den i andra stycket av denna paragraf givna regeln, att om fastighet till en del överflyttats från ett domstolsområde till ett annat, behörighet att pröva förrättningen tillkommer ägodelningsrätten i det domstolsområde fastigheten tillhört före indelningsändringen, skall givetvis gälla beträffande såväl fastställelseprövning, som avses i 13 §, som prövning av anförda besvär enligt 12 §. Nämda regel bör därför upptagas i en särskild paragraf efter de båda nyss nämnda.

13 §.

De avstyckningsförrättningar, om vilka den föreslagna lagen handlar, lära vara av den speciella art, att fastställelseprövningen bör överlämnas icke åt överlantmätaren utan åt ägodelningsdomaren. Bestämmelse om domarens behörighet härutinnan torde införas i förevarande paragraf såsom ett undantag från stadgandet om tillämpning av 21 kap. avdelningen E i jorddelningslagen.

14 och 16 §§.

Därest i enlighet med lagrådets vid 1 § framställda förslag lagens tillämplighet i visst avseende begränsas, lärer karta städse komma att finnas vid förrättning, som verkställs enligt lagen. Vid sådant förhållande kunna första punkten i 14 § och andra punkten i 16 § uteslutas; till den del den förra punkten föreskriver tecknande av fastställelsebevis å karta, är den överflödig såsom överensstämmande med stadgande i jorddelningslagens 21 kap. 44 § (tillhörande avdelningen E).

15 §.

Under avdelningen G innehåller 21 kap. jorddelningslagen i 52 § första stycket bestämmelser om rätt för byggnadsnämnd att i visst fall överklaga fastställelsebeslut och om skyldighet för ägodelningsdomaren att i sådant fall underrätta nämnden om beslutet. I konsekvens med vad lagrådet anført i den första av sina erinringar vid 3 § böra nämnda stadganden icke äga tillämpning med avseende å förrättningar enligt den föreslagna lagen. Lagrådet hemställer därför, att från hänvisningen i förevarande paragraf till nämnda avdelning G undantag göres för ifrågavarande bestämmelser.

17 §.

Att avstyckning enligt den föreslagna lagen icke kan hava sådan verkan, vars inträdande stadgandet i denna paragraf avser att förhindra, är så uppenbart, att bestämmelsen bör kunna utgå.

18 §.

Stadgandet i denna paragraf läser, såsom lantmäteristyrelsen anført, böra föranleda viss ändring i 37 § 5 mom. inteckningsförfordningen. I departementschefens anförande till remissprotokollet nämnes emellertid, att frågan härom kommer att upptagas till behandling i förening med ett annat, under utredning varande lagstiftningsärende. Med anledning härav må erinras, att därest proposition i nämnda ärende ej skulle bliva framlagd för innevarande års riksdag, särskilt förslag till berörda ändring bör avlåtas till riksdagen, så att ändringen kan träda i kraft samtidigt med den nu föreslagna lagen.

23 §.

I stället för den negativa bestämmelsen, att förrättningskostnad ej må åläggas fastighetens ägare eller innehavare, synes böra stadgas, att — såsom åsyftat är — kostnaden skall gäldas av allmänna medel, där ej Konungen bestämt, att den helt eller delvis skall bestridas av vederbörande kommun.

Övergångsbestämmelsen.

Därest före lagens ikraftträdande meddelats föreskrift, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, har såsom förutsättning för Konungens rätt att förordna om lagens tillämpning uppställts, att fastställelse å fastighetsindelningen vid berörda tid ännu ej meddelats. Då anledning till en dylik begränsning icke torde föreligga, hemställas, att bestämmelsen om Konungens ifrågavarande befogenhet ändras så, att densamma icke i berörda hänseende inskränkes.

Lantmäteristyrelsen har uti sitt i ärendet avgivna utlåtande ifrågasatt, huruvida icke förevarande lag jämväl borde reglera förfarandet för bestämmande av administrativ gräns, om vars rätta sträckning uppkommit ovisshet eller tvist. Generella bestämmelser härom torde dock, såsom föredragande departementschefen framhållit, icke behöva meddelas i civillag, då Konungen, som enligt § 3 i förordningen om kommunalstyrelse på landet och § 2 i förordningen om kommunalstyrelse i stad äger besluta om den rätta sträckningen av kommuns gränser, uppenbarligen också kan i administrativ väg meddela erforderliga bestämmelser angående förfarandet vid gränsbestämningen. Men i det fall, att administrativ gräns enligt beslut av Konungen eller eljest skall följa en fastighetsgräns, om vars sträckning råder ovisshet eller tvist, samt förty bestämmandet av den administrativa gränsen förutsätter ett fastställande av den privaträttsliga fastighetsgränsen, kan ett slutgiltigt resultat icke alltid nås i följd av bristen på civilrättsliga bestämmelser i ämnet. En kommun, som — exempelvis för upprättande av stadsplan för ett vid dess gräns beläget område — önskar ett rättsligt fastställande av en fastighetsgräns, vilken kommungränsen skall följa, är för gränsbestämningens genomförande beroende av medverkan från fastighetsägarens eller hans rågrannes sida. En sådan medverkan läser väl i allmänhet kunna vinnas på frivillighetens väg,

men nödvändigheten att söka dylik medverkan kan uppenbarligen vålla omgång och svårigheter.

Därest den administrativa gränsen går över en fastighet och denna förty enligt 1 § skall delas, men delningens genomförande kräver fastställande av en oviss eller omstridd gräns för fastigheten, skall enligt 6 § en civilrättsligt gällande gränsbestämning kunna verkställas oberoende av vederbörande fastighetsägares initiativ. Vad ovan anförts synes tala för införandet av motsvarande rätt för kommun eller samhälle att vinna gränsbestämning för det fall, att den administrativa gränsen skall följa fastighetsgränsen. Sistnämnda fall har säkerligen, såsom det oftare förekommande, större praktisk betydelse. Ett stadgande därom skulle visserligen icke stå i något nödvändigt sammanhang med de föreslagna bestämmelserna om fastighetsdelning, men det skulle fullständiga den reglering av förhållandet mellan administrativa och civilrättsliga gränser, som den nya lagstiftningen avser att åvägabringa, och torde därför utan lagteknisk oegentlighet kunna passas i slutet av lagen, exempelvis efter förslaget 22 §. Lika litet som regeln i 6 § behövde stadgandet innehålla några närmare bestämmelser om förfarandet utan kunde därutinnan hänföra sig till gällande stadganden om bestämmande av fastighetsgräns. Mot det ifrågasatta stadgandet kunde invändas, att fastighetsägarens indragande i ett gränsbestämningsförfarande, som företages i kommunens intresse men vid vilket kommunen icke är part, strede mot i allmänhet gällande processuella grundsatser. En dylik invändning — som för övrigt också skulle kunna riktas mot regeln i 6 § — bör dock ej vara avgörande i betraktande av det betydande samhällsintresse, som påkallar förrättningen.

Lagrådet finner sig med stöd av det nu anförda böra hemställa, att efter 22 § i förslaget införes en bestämmelse av huvudsaklig innebörd *dels* att där est gräns för förvaltningsområde eller samhälle, med avseende varå Konungen meddelat förordnande eller beslut, som i 1 § sägs, skall följa fastighetsgräns, och denna icke är lagligen bestämd eller osäkerhet råder om dess rätta sträckning, Konungens befallningshavande skall äga förordna lantmätare att bestämma fastighetsgränsen *och dels* att denna förrättning skall verkställas med tillämpning av de bestämmelser, som skolat lända till efterrättelse, därest den ägt rum på begäran av fastighetens ägare.

Om denna hemställan vinner beaktande, kräves sådan jämkning av stadgandet i 23 §, att detsamma blir tillämpligt även i fråga om kostnaden för gränsbestämning, som avses i det nya stadgandet.

De båda övriga lagförslagen

lämnades av lagrådet utan anmärkning.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 7 februari 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden
LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG
BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, lagrådets den 24 januari 1930 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 31 december 1929 remitterade förslaget till *lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.* med flera lagförslag.

Efter redogörelse för utlåtandet anför departementschefen:

»Då ifrågavarande lagförslag föredrogs inför Eders Kungl. Maj:t den 31 december 1929 uttalade jag viss tvekan, huruvida det vore erforderligt att så konsekvent genomföra fastighetsdelning vid ändrad administrativ indelning, att, där allenast andel i samfällighet fölle på endera sidan om den administrativa gränsen, denna andel i allt fall skulle fränskiljas såsom särskild fastighet, men hade jag avstått från att vidtaga någon ändring i det inom departementet upprättade förslaget, enär detsamma i nämnda hänseende byggde på de principer, som redan tillämpades vid mantalssättning. Emellertid har lagrådet ansett, att de övervägande skälen dock talade för en jämkning av förslaget i den av mig antydda riktningen. På grund härav har jag låtit genom ett tillägg till 1 § göra den jämkning i fråga om förslagets räckvidd, varom lagrådet hemställt. Den sålunda ändrade lydelsen av 1 § påkallar därav föranledda jämkningar i 7, 8, 9, 14 och 16 §§ i det till lagrådet remitterade förslaget.

Vid granskning av förslagets 7 § har lagrådet erinrat, att förslaget innebure, att i allmänhet varje förefintlig sänjedelning inom fastighet, som skures av nytillkommen administrativ gräns, bleve genom indelningsändringen praktiskt sett fastslagen. Lagrådet, som på närmare anförda skäl ansett grundprincipen i den föreslagna bestämmelsen böra bibehållas, har emellertid ansett, att det för bättre tillvaratagande av delägarnas rätt borde medgivas delägare att innan avstyckning verkställdes söka skifte å fastigheten och sålunda få sina andelar utbrutna. I enlighet härmed har i 7 § upptagits ett stadgande av innehåll, att därest icke samtliga delägarna förklara sig nöjda med sänjedelningen och upp-

rätta förening därom, tillfälle skall beredas delägarna att söka skifte å hela den ursprungliga fastigheten.

På sätt lagrådet hemställt, har bestämmelsen i 12 § andra stycket utbrutits till en särskild paragraf, vilken insatts efter 13 §. Härav föranledes ändrad nummerföljd å 14—16 §§ i det remitterade förslaget. Genom uteslutande i enlighet med lagrådets hemställan av 17 § såsom obehövlig blir däremot nummerföljden av 18—23 §§ oförändrad.

Uti 3, 7, 11, 13 och 16 (15) §§ samt i övergångsbestämmelserna hava i anledning av lagrådets utlåtande vidtagits vissa ändringar av huvudsakligen redaktionell art liksom jag även i övrigt ansett mig böra göra en del smärre sådana jämkningar, däribland i rubriken till förslaget om ändring i jorddelningslagen.

Vid 23 § har lagrådet hemställt, att paragrafen måtte så omskrivas, att kostnaden skulle gäldas av allmänna medel, där ej Konungen bestämt, att den helt eller delvis skulle bestridas av vederbörande kommun. Med nu gällande praxis skulle en omformulering i den av lagrådet önskade riktningen visserligen icke innebära någon saklig ändring. Då emellertid frågan om kommunernas ekonomiska förpliktelser såväl gentemot varandra som i förhållande till staten icke torde böra behandlas i detta sammanhang, synes mig riktigast att icke i denna lag intaga bestämmelse om en av de många detaljer, varom i sådant hänseende avgörande träffas vid beslut om ändrad administrativ indelning.

Slutligen har lagrådet hemställt, att i förslaget måtte insättas en ny paragraf av innehåll, att, därest gräns för förvaltningsområde eller samhälle, med avseende varå Konungen meddelat förordnande eller beslut, som i 1 § omnämntes, skulle följa fastighetsgräns, och denna icke vore lagligen bestämd eller osäkerhet rådde om dess rätta sträckning, Konungens befallningshavande skulle äga förordna lantmätare att bestämma fastighetsgränsen. Såsom jag vid förslagets anmälan före dess remitterande till lagrådet framhöll, lärer sällan förefinnas något verkligt behov för en kommun eller för det allmänna att kunna vidtaga åtgärder för att utan fastighetsägarnas önskan och utan av dem gjord ansökan få bestämd sträckningen av sådan fastighetsgräns, som tillika skall utgöra kommunal eller annan administrativ gräns. Och därest, på sätt lagrådet föreslagit, rätten för det allmänna att föranstalta om dylik gränsbestämning skulle inskränkas till allenast de fall, där Konungen meddelat beslut, att fastighet skulle överflyttas från ett administrativt område till annat sådant, torde förmånen ur allmän synpunkt vara ganska ringa. I dylika fall lärer nämligen beslut om indelningsändringen i allmänhet hava föregåtts av sådan utredning om vederbörande fastigheters storlek och läge, att det ur allmän synpunkt icke torde föreligga något starkare intresse av en än noggrannare gränsbestämning. Skulle emellertid tillräcklig klarhet icke hava vunnits om sträckningen av fastighetsgräns, lärer Kungl. Maj:ts beslut om indelningsändringen hänföra sig, icke till vissa fastigheter utan till särskild linje å marken. I den mån behov av gränsbestämning över huvud finnes, torde det i regel hänföra sig till äldre kommungränser. Vill man därför gå in för den principen, att myndighet skall kunna för bestämmande av läget å marken av administrativ gräns påkalla rågångsförrättning, lärer icke finnas någon anledning

att inskränka denna rätt på sätt lagrådet ifrågasatt. Lagrådet har visserligen erinrat, att fastighetsägare genom den föreslagna lagen i allt fall kunna indragas i gränstvister, därest nämligen fastigheten skall uppdelas i anledning av indelningsändringen. Härvidlag är detta emellertid ofrånkomligt; skall en laga uppdelning av fastighet äga rum måste givetvis först utredas och bestämmas, vilket område som hör till fastigheten. Men uppenbarligen böra dylika privaträttsliga ingrepp icke utsträckas längre än omständigheterna oundgängligen påkalla. I allt fall lärer böra avvaktas, huruvida verkligt behov av en laglig reglering uti ifrågavarande hänseende gör sig gällande och huru långt detta behov tilläventyrs sträcker sig. Vid sådant förhållande har jag ej funnit skäl att nu frångå min förut i ämnet intagna ståndpunkt.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter i enlighet med vad sålunda anförts delvis omarbetade förslag till *lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera*, *lag om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad* och *lag om tillägg till 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet* samt hemställer, att förslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Bil. P. M. till statsrådsprotokollet
den 31 december 1929.*

P. M.

Kommittén för utredning av vissa befintliga oregelbundenheter i rikets indelningar framhöll i sitt den 9 oktober 1882 avgivna betänkande önskvärdheten av, att varje hemman eller lägenhet skulle i såväl kyrkligt som administrativt, judiciellt och kommunalt hänseende tillhöra en och samma socken eller med andra ord, att varje sockens jordebok och kyrkobok måtte komma att upptaga samma hemman och lägenheter. För vinnande av detta mål förordade kommitterade överflyttningar i jordeboken, varvid emellertid i de fall, då överflyttning endast berörde del av hemman eller lägenhet, jordeboksöverflyttningen borde föregås av skattläggning eller avsöndring.

Delning av
fastighet vid
indelnings-
ändring.

Den av kommittén förordade vägen för indelningsändringars genomförande har även i stor utsträckning följts särskilt vid inkorporeringar med städer, varvid ofta föreskrivits, att det inkorporerade området skulle genom ägostyckning eller avsöndring avskiljas från landsbygden. Förfaringssättet hade emellertid en svaghet däri, att vederbörande fastighetsägares medverkan erfordrades för att få förrättningarna till stånd. Därtill kom, att vid användning av ägostyckningsinstitutet så gott som undantagslöst kvarstod samfällighetsförhållande i fråga om mark, som undantagits för delägarnas gemensamma behov.

Under år 1917 tillkommo emellertid särskilda bestämmelser rörande huru i vissa fall fastighetsdelning i samband med indelningsändring skulle åvägbringas. I 7 kap. 17 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad stadgades nämligen, att sedan fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser upplagts för samhälle, skulle, där så ej förut skett, fastighet eller område, som inginge i samhället, uteslutas ur jordeboken; och hade registerföraren för åtgärdens vidtagande att göra anmälan till Konungens befallningshavande. I anslutning härtill utfärdade Kungl. Maj:t den 13 juli 1917 kungörelse (nr 446) med bestämmelser för vissa fall angående mantalsättning eller därmed jämförlig åtgärd i anledning av ändring i administrativ indelning. Kungörelsen hade avseende å det fall, att i anledning av ändring i administrativ indelning område skulle uteslutas ur jordeboken, och den beslutade administrativa gränsen hade sådan sträckning, att den ginge över ägorna till en eller flera jordeboksenheter eller eljest från varandra skilde

Nuvarande
förfaringssätt.

områden, som hörde till samma jordeboksenhet. I dylikt fall skulle, därest bestämmande av mantal eller däremot svarande andelstal för de särskilda delarna ej redan skett, sådan åtgärd verkställas på i kungörelserna närmare angivet sätt. Genom särskild kungörelse den 26 juli 1918 (nr 623) meddelades visst tillägg till 1917 års kungörelse, varefter Kungl. Maj:t den 25 april 1924 med upphävande av 1917 års och 1918 års kungörelser i ämnet utfärdade ny kungörelse (nr 101), vilken emellertid hade samma giltighetsområde.

Då 1917 och 1924 års kungörelser hade avseende allenast å det fall, att del av jordeboksenhet skulle uteslutas ur jordeboken, funnos alltså inga bestämmelser, som hänförde sig till en indelningsändring, avseende att utan uteslutande ur jordeboken överflytta del av jordeboksenhet från ett förvaltningsområde till annat sådant.

Vid tiden för utfärdandet av 1917 års kungörelse ansåg man sig emellertid oförhindrad att genom beslut i särskilda fall göra det i kungörelsen anvisade förfaringssättet tillämpligt å uppdelning av fastighet vid alla slag av indelningsändringar. Så har ock sedermera skett vid ett flertal tillfällen. Dylika beslut hava sålunda meddelats av Kungl. Maj:t angående överflyttning av vissa områden den 3 augusti 1917 från Mörlunda socken till Döderhults socken, den 8 november 1918 från Höganäs socken till Väsby socken, den 21 mars 1919 från Bjurholms socken till Nordmalings socken, den 18 mars 1921 från Hellvi socken till Rute socken, den 16 mars 1923 från Skatelövs socken till Västra Torsås socken, den 16 mars 1923 från Virestads socken till Härlunda socken och den 28 mars 1923 från Träne socken till Vä socken.

Under senare åren har emellertid Kungl. Maj:t ansett sig icke böra föreskriva mantalssättning enligt ifrågavarande kungörelse i andra fall än som med kungörelsen avsetts.

Förslag till
lagstiftning
i ämnet.

I anledning härav har fastighetsregisterkommissionen med underdånig skrivelse den 21 februari 1928 överlämnat följande förslag till lag med vissa bestämmelser angående delning av fastighet i anledning av ändring i rikets indelning:

»Häri genom förordnas som följer.

Har Konungen förordnat om ändring av området för socken eller för köping, vars fastigheter redovisas i jordregister, eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för förvaltningsområde, som nu sagts, och innebär områdes- eller gränsbestämningen överflyttande av del av fastighet från ett förvaltningsområde till annat sådant område, vare ägaren eller, där fråga är om jord, som innehaves under ständig besittningsrätt, innehavaren av fastigheten pliktig tåla uppdelning av fastigheten i överensstämmelse med indelningsändringen eller gränsbestämningen.

Det tillkommer Konungen att bestämma, i vilken ordning uppdelningen skall äga rum. Härvid må föreskrivas, att uppdelningen skall ske genom mantalsättning efter ty särskilt är stadgat.

Kostnaden för uppdelningen må icke åläggas fastighetens ägare eller innehavare.»

Över nämnda skrivelse och förslag hava yttranden infordrats från kammarkollegium och lantmäteristyrelsen, av vilka det förra i utlåtande den 29 februari 1928 i stort sett lämnat förslaget utan erinran, under det att den senare i utlåtande den 12 april 1928 tillstyrkt lagstiftning i ämnet, men hemställt om viss omarbetning av förenämnda förslag.

Infordrade
utlåtanden.

Till en början torde böra övervägas frågan, huruvida nu berörda spörsmål över huvud taget äro av den natur, att desamma böra regleras i allmän civillag. Så har nämligen, såsom det redan anförda givit vid handen, tidigare ansetts icke vara fallet, och ett stöd för denna uppfattning torde hava ansetts föreligga i den ståndpunkt, som intagits vid behandlingen av lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning. Den kommitté, som utarbetade förslaget till nämnda lag, hade nämligen icke funnit anledning att, utöver vad gällande lag redan innehölle, föreslå nya bestämmelser om fastighetsuppdelning i anledning av indelningsändring (jfr Kungl. Maj:ts proposition nr 310 till 1919 års riksdag) och vid lagförslagets behandling, vilken dock icke ägt rum i den för stiftande av civillag föreskrivna ordning, synes denna ståndpunkt hava lämnats utan erinran.

Angående
huruvida frå-
gan bör be-
handlas som
civillag.

Jämsides härmed har emellertid den meningen gjort sig gällande, att varje fråga om delning av fastighet i anledning av indelningsändring måste regleras genom bestämmelser av civillags natur. Sålunda upptog skifteslagstiftningskommissionen uti sitt den 26 oktober 1918 avgivna förslag till lag om delning av jord å landet såsom 10 § i 23 kap. bestämmelser, motsvarande de i 1917 års kungörelse meddelade men avseende alla de fall, där Konungen förordnat om ändring i administrativ indelning eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för förvaltningsområde, samt den administrativa gränsen hade sådan sträckning, att den ginge över ägorna till en eller flera jordeboksenheter eller eljest från varandra skilda områden, som hörde till samma jordeboksenhet.

Jordstyckningskommissionens den 16 oktober 1920 avgivna förslag till lag om delning av jord å landet m. m. upptog i 23 kap. 10 § bestämmelser angående Konungens rätt att besluta om rätta sträckningen av gräns för förvaltningsområde samt angående utstakning och utmärkande av sådan gräns. I samma kapitels 11 § återfunnos bestämmelser angående mantalssättning i anledning av ändring i administrativ indelning av enahanda innehåll som 23 kap. 10 § i 1918 års förslag.

Vid avgivande av utlåtande över 1920 års lagförslag den 4 oktober 1922 yttrade lagrådet under 23 kap. 10 § följande: »Då gräns, varom i denna paragraf är fråga, är av rent administrativ natur, synas bestämmelserna härom såsom främmande för jorddelningen böra utgå. Deras införande här kan endast vara ägnat att hålla vid makt den sammanblandning av begreppen, som, enligt vad förebragt utredning ger vid handen, sedan länge rått i fråga om å ena sidan privaträttslig och å andra sidan publik gränsbestämning.»

Anledningen till att jämväl bestämmelserna om mantalssättning utan någon lagrådets skriftliga erinran uteslötos ur det förslag, som av Kungl. Maj:t den 21 augusti 1924 remitterades till lagrådet, angives i en vid remissen fogad, av hovrättsrådet B. Wieselgren såsom föredragande i lagrådet avgiven promemoria, däri med hänсыftning på 23 kap. 11 § i 1920 års förslag yttras: »I lagrådets utlåtande återfinnes icke något yttrande rörande denna paragraf. Inom lagrådet uttalades emellertid vid föredragningen av paragrafen preliminärt den mening, att de däri upptagna bestämmelser om möjligt hellre borde i administrativ ordning utfärdas — — — — —.»

Då lagrådets skriftliga utlåtande icke innehåller något uttalande i den av hovrättsrådet Wieselgren angivna riktning, lärer frågan, huruvida bestämmelser om fastighets uppdelning genom mantalssättning kunna meddelas i administrativ ordning, böra anses lämnad öppen, såvitt lagrådet angår.

Inom kammarkollegiet, som vid olika tillfällen dels i anledning av remisser rörande förslagen till kungörelser om mantalssättning dels ock i samband med frågor om tillämpning av dessa kungörelser uttalat sig i saken, hava meningarna varit delade. Från kollegiets sida har däremot icke vid det i plenum beslutade utlåtandet över nu föreliggande lagförslag gjorts någon erinran mot lämpligheten av att frågan ordnades genom föreskrifter av civillags natur.

Lantmäteristyrelsen har uti sitt utlåtande anslutit sig till den meningen, att bestämmelser i förevarande ämne böra givas civillags natur samt till stöd för denna sin mening yttrat följande:

»En mantalssättning har under nuvarande förhållanden ingen betydelse, därest den ej tillerkännes fastighetsbildande verkan, och åtgärder av sådan natur synas böra ske i den mån och på det sätt, gällande civillag sådant medgiver. Det må här erinras om de rättsverkningar med avseende å lagfarts- och inteckningsförhållanden, som en fastighetsbildning medför. Tidigare hava också alla frågor rörande fastighetsbildningen ansetts böra lösas genom lagstiftning i den ordning, som i regeringsformen föreskrives i fråga om stiftande av allmän civillag. Även vid tillkomsten av ovannämnda 1917 års förordning med bestämmelser för vissa fall angående mantalssättning eller därmed jämförlig åtgärd i anledning av ändring i administrativ indelning har i viss mån samma princip iakttagits. Ifrågavarande kungörelse, som endast avser fall, då genom indelningsändring område skall uteslutas ur jordeboken, d. v. s. då område införlivats med stad eller annat samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, har nämligen (jämför fastighetsbildningslagen 7 kap. 17 § sista stycket) avsetts skola komma till tillämpning först sedan fastighetsregister för ett samhälle förklarats upplagt och sålunda jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad en inom samhället fallande del av en fastighet genom fastställelse å fastighetsindelningen avskilts från den fastighet, till vilken den ursprungligen hört, och upptagits såsom för sig bestående fastighet i fastighetsregistret för samhället. Att mantalssättningsförordningarna genom särskilda beslut kommit att tillämpas vid indelningsändringar å den rena landsbygden torde måhända delvis kunna förklaras därav, att man ej tillräckligt beaktat att i dylika fall en fastighetsbildning icke kommit till stånd före mantalssättningsförrättningen, utan att förrättningen själv måste förutsättas bliva av fastighetsbildande verkan, för att ändamålet med förrättningen skall bliva uppfyllt.»

I anledning av vad styrelsen yttrat, torde böra erinras att i fall, då del av ett skifteslag lagts till stad eller fastighetsregistersamhälle, genom fastställelsen å fastighetsindelningen mera sällan åstadkommes ett fullständigt avskiljande av det i staden eller samhället ingående området. Vanligen inträffar i detta fall att av de till skifteslaget hörande samfälligheterna vissa falla inom gränserna för samhället, medan av de fastigheter, som däri äga del, några endast delvis tillhöra samhället och andra äro belägna helt utom detsamma. I sådant fall antecknas visserligen vid stadsäga som består av den inom samhället fallande delen av en fastighet, att till stadsägan hör andel i de inom samhället fallande samfälligheterna, men däremot torde knappast kunna anses avgjort att hela fastighetens andel tillagts stadsägan. Och i fråga om de fastigheter, vilkas enskilda ägor äro belägna helt utanför samhället, lär icke genom fastställelsen å fastighetsindelningen inom stadsägoområdet åstadkommas någon avstyckning av ifrågavarande fastigheters andelar i de inom samhället belägna samfälligheterna. Dessa andelar indelas nämligen icke till särskild stadsäga, utan i bihang B antecknas endast vid resp. områden, att i området äga del jämväl fastigheter utom samhället. Först sedan genom mantalssättningen andelarna avskilts till särskild fastighet, blir denna såsom sådan införd i stadsägboken.

I enlighet med lantmäteristyrelsens principuttalande och i överensstämmelse med den av Kungl. Maj:t under de senare åren intagna ståndpunkten, enligt vilken kungörelsen om mantalssättning i anledning av indelningsändring ej ansetts kunna givas utsträckt tillämpning, torde förevarande fråga böra regleras genom allmän civillag.

Det av fastighetsregisterkommissionen framlagda lagförslaget avser de fall, där fastighet eller fastighetsdel icke skall uteslutas ur jordeboken. Förslaget avser således icke att till någon del ersätta 1924 års kungörelse om mantalssättning utan att giva bestämmelser allenast för de fall, å vilka nämnda kungörelse icke har avseende.

Lagens om-
fattning.

Till motivering för denna ståndpunkt anför kommissionen:

»Kommissionen finner det uppenbart, att en mantalssättning, i den mån utbrytning rör de mantalssatta områdena icke föregått densamma, måste anses innebära en jorddelningsåtgärd.

Vad angår städer och samhällen med fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser sker jorddelningen med tillämpning av i fastighetsbildningslagen givna bestämmelser och mantalssättningen ansluter sig allenast till den fastighets- och områdesredovisning, som kommit till stånd vid fastighetsregistreringen. Så vitt en indelningsändring eller administrativ gränsbestämning rör stad eller annat samhälle med stadsfastighetsregister — d. v. s. i fall då samhälle, som nu sagts, är så att säga ena parten i indelnings- eller gränsbestämningsärendet — lära några ytterligare åtgärder i lagstiftningsväg icke vara av behovet påkallade. Vad åter andra sådana ärenden angår, lär — vilken mening man än må hysa angående Eders Kungl. Maj:ts befogenhet att i dessa fall genom en föreskrift i indelnings- eller gränsbestämningsbeslutet sätta mantalssättningsföreskrifterna i tillämpning — icke kunna förnekas, att större klarhet å området skulle ernås, om en sådan föreskrift kunde grundas på ett uttryckligt lagbud. Närmast till hands läge väl då att reglerna gäves

ungefärligen det innehåll, som innefattas i skifteslagstiftningskommissionens förslag av år 1918 och jordstyckningskommissionens förslag av år 1920. Till en början må dock emellertid erinras, att dessa förslag synas hava erhållit ett något för omfattande tillämpningsområde. Såsom redan berörts äro några bestämmelser beträffande städer och vissa andra samhällen icke erforderliga, och vidare må framhållas, att en municipalbildning till sin natur är sådan att den icke bör föranleda ett avskiljande av samhällets område i andra fall än då för municipalsamhället skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade föreskrifter eller i det redan reglerade fallet.»

Lantmäteristyrelsen anför i denna del:

»Beträffande en blivande lagstiftnings tillämplighetsområde torde kunna ifrågasättas, huruvida icke detta borde utvidgas att omfatta även indelningsändringar, som avse införlivande med stad eller samhälle, för vilket fastighetsregister skall föras enligt de för stad meddelade bestämmelser. Visserligen kan såsom ovan framhållits i dylika fall anses, att bestämmelser i ämnet meddelats i lagen om fastighetsbildning i stad och att man därvid utgått från att förrättning för områdes uteslutande ur jordeboken icke är av fastighetsbildande verkan. Emellertid torde ej sällan — och sådana fall hava även förekommit — vara önskvärt att få det inkorporerade området avskilt från landsbygden redan innan fastighetsregistret för området blivit upplagt. Sker genom områdesgränsen en uppdelning av fastighet, måste därvid för indelningsändringens omedelbara genomförande en jorddelningsförrättning äga rum. Skulle detta ske genom mantalssättningsförrättning enligt gällande kungörelse måste i sådant fall förrättningen vara av fastighetsbildande verkan. Med den ståndpunkt, som ovan angivits, att jorddelning bör verkställas enligt bestämmelser av civillags natur, synes alltså önskvärt att en eventuell lagstiftning i ämnet även kommer att omfatta de fall, som avses i kungörelsen den 25 april 1924 (nr 101).»

I regel förflyter en avsevärd tid, understundom några år, från det ett område av kringliggande landsbygd inkorporerats med en stad och till dess fastighetsregistret för området blivit upplagt. Under denna tid kan med nu gällande bestämmelser avstyckning ej verkställas från fastighetsdel, som avskäres genom nya stadsgränsen, och under samma tid kan ej heller meddelas lagfart å eller inteckning i samma fastighetsdel. Redan med hänsyn till de olägenheter av olika slag, som detta förhållande medför, synes det vara angeläget, att en blivande lagstiftning gives sådan räckvidd, att under densamma komma alla de fall, där delning av fastighet erfordras i anledning av indelningsändring. Därtill kommer emellertid, såsom nyss framhållits, att genom fastställelsen å fastighetsindelningen ingalunda alltid åstadkommes ett fullständigt avskiljande av det i staden eller samhället ingående området, vadan även på denna grund en blivande lagstiftning ansetts böra givas nu angiven räckvidd.

På sätt fastighetsregisterkommissionen anført, fordras ingen fastighetsdelning i det fall, att fråga är om bildning av municipalsamhälle, för vilket skall föras jordregister. Därest efter bildning av sådant samhälle föreskrifter meddelas, att för detsamma skall föras fastighetsregister såsom för stad, måste däremot en fastighetsuppdelning ske; och bör alltså lagen göras tillämplig för dylikt fall.

Förfarandet vid fastighetsdelning. Det av fastighetsregisterkommissionen uppgjorda lagförslaget lämnade öppen frågan om den ordning, i vilken uppdelning av fastighet i anledning av indel-

ningsändring skulle ske. Uti sin förutnämnda skrivelse anförde kommissionen härom:

»Det må framhållas att mantalssättningen icke synes böra vara enda sättet för utbrytningen utan att även andra vägar böra lämnas öppna. Där t. ex. allenast ett mindre område skall överföras, från en socken till annan, synes man böra vara berättigad låta avskiljandet ske genom avstyckning — genom reglerna i jorddelningslagen 19 kap. 12 § är möjlighet öppnad att till den inom en socken belägna delen av en fastighet lägga alla andelar i samfälligheter inom samma socken. Huruvida avskiljandet vid indelningsändring skall ske genom mantalssättning, avstyckning eller till äventyrs i annan ordning, synes böra bedömas från fall till fall och nödiga bestämmelser i sådant avseende lämnas av Eders Kungl. Maj:t i de särskilda besluten. Vad i en lag synes böra föreskrivas, synes därför kunna inskränkas till en bestämmelse om skyldighet för ägaren eller, beträffande fastighet under ständig besittningsrätt, innehavaren att tåla avskiljandet eller med andra ord en bestämmelse av det innehåll, som på sin tid föreslogs av fastighetsregisterkommittén (dess betänkande I sid. 75) och 1914 års fastighetsregisterkommission (dess betänkande sid. 109).

Kungl. Maj:t bör hava avgörandet angående ordningen för uppdelningen jämväl av det skäl att genom en sådan anordning viss garanti skapas för att i varje fall det sätt för uppdelningen kommer till användning, som medför för ändamålets vinnande minsta kostnader. Utredning i nu ifrågavarande hänseende bör åstadkommas i indelningsärendet. Beträffande redan avgjorda sådana ärenden bör det givetvis låta sig göra att meddela ett tilläggsbeslut i nu föreliggande ämne.»

Lantmäteristyrelsen erinrar i sitt utlåtande, att i förevarande hänseende kommissionens lagförslag är icke tillräckligt fullständigt samt anför härom:

»Det fastslår nämligen blott, att ägare eller innehavare av jord skall vara pliktig tåla en uppdelning av fastigheten men däremot icke huru denna uppdelning skall ske. Emellertid har beträffande fastighetsbildnings- och jorddelningsfrågor ansetts, att även åt huvudgrunderna för själva förfaringssättet vid jorddelningen bör givas lags natur. En i viss mån avvikande ståndpunkt har visserligen iakttagits i samband med tillkomsten av lagen om fastighetsbildning i stad med avseende å ovanberörda mantalssättningsförrättningar. Uti 7 kap. 17 § sista stycket av nämnda lag stadgas nämligen endast att förrättning för uteslutande av område ur jordeboken skall ske, men sättet härför har endast angivits i en å administrativ väg utfärdad förordning. Såsom emellertid ovan framhållits avses mantalssättningsförrättningen i dylikt fall dock ej bliva av fastighetsbildande verkan, då delningen redan skett genom fastställelsen å fastighetsindelningen. Saken ställer sig sålunda i detta fall något annorlunda, då förrättningen så att säga innebär enbart en bokföringsåtgärd efter det fastighetsbildningen redan skett. Det ifrågavarande lagutkastet skulle emellertid innebära ett delegerande av själva lagstiftningsmakten, som knappast synes stå i överensstämmelse med § 87 regeringsformen och som man hittills synes icke ansett sig böra tillgripa. Angående möjligheten att på sätt i lagutkastet förutsattes delegera lagstiftningsmakten får styrelsen hänvisa till lagrådets yttrande den 28 april 1922 rörande förslag till lag om meddelande av bestämmelser i fråga om avbrytande i visst fall av förbindelser med främmande stat och dess innebyggare. Lantmäteristyrelsen får alltså förorda att uti en blivande lagstiftning inrymmas erforderliga bestämmelser även beträffande själva förfaringssättet vid jorddelningen i här ifrågavarande fall. Såsom redan ovan

anförts, hava i tidigare förslag till lag om delning av jord å landet (1918 och 1920 års förslag) bestämmelser i ämnet intagits i själva lagen.»

Med avseende å det förfaringssätt, som vid fastighetsuppdelning uti nu ifrågakommande fall bör komma till användning anför lantmäteristyrelsen vidare:

»Med hänsyn till mantalets allt mindre betydelse torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke en uppdelning av fastighet vid indelningsändring alltid borde ske genom avstyckning enligt 1926 års jorddelningslag, varigenom fördelning av mantal icke skulle erfordras. Emellertid är denna väg i vissa fall mindre lämplig, så länge jordeboken skall föras. Särskilt gäller detta beträffande jordeboksenhet, som genom lantmåteriförrättningar delats i ett flertal fastigheter. För varje sådan fastighet, som vid indelningsändring uppdelas, skulle vid användande av avstyckningsförfarandet uppkomma en särskild jordebokslägenhet att uppföras i jordeboken, under det att genom mantalssättningsförrättning i samma fall skulle komma att redovisas blott en jordeboksenhet, motsvarande den överflyttade delen av den ursprungliga jordeboksenheten. Även för registreringen i jordregistret, som ju grundar sig på jordeboken, skulle detta medföra nackdelar i form av onödiga särskilda upplägg. Därjämte torde mängden gång avstyckningsförfarandet kunna medföra onödigt höga kostnader för indelningsändringens genomförande enär en särskild avstyckningsförrättning skulle erfordras för varje fastighet, som delas av områdesgränsen. Där vid indelningsändring ett större antal fastigheter genom den nya gränsen skulle bli uppdelade — något som givetvis i möjligaste mån bör undvikas vid beslut angående indelningsändring — torde en uppdelning genom mantalssättningsförrättning vara att föredraga. Den valfrihet ur förrättningssynpunkt, som i fastighetsregisterkommissionens förslag förutsättes, torde sålunda vara lämpligast åtminstone för närvarande. Detta utesluter ej heller möjligheten att, om så framdeles skulle visa sig mera praktiskt, helt övergå till avstyckning för genomförande av indelningsändring. Härför skulle emellertid erfordras vissa bestämmelser angående den utsträckning, i vilken de i 19 kap. av lagen om delning av jord å landet meddelade föreskrifter skola äga tillämpning på avstyckning för här ifrågakommande ändamål.»

I enlighet med lantmäteristyrelsens uttalande och i överensstämmelse med den ståndpunkt som intagits av skifteslagstiftnings- och jordstyckningskommissionerna torde även grunderna för den ordning, i vilken uppdelning av fastighet skall ske vid indelningsändring, böra givas lags natur, på sätt skett i hittills utfärdade lagar rörande delning av jord.

De former, under vilka uppdelning av jord utav nu ifrågakommen anledning kan tänkas ske, äro avstyckning och mantalssättning. Fastighetsregisterkommissionen synes närmast utgå därifrån, att mantalssättning i första hand bör ifrågakomma. Lantmäteristyrelsen återigen anser det kunna ifrågasättas, huruvida icke med hänsyn till mantalets allt mindre betydelse en uppdelning av fastighet vid indelningsändring alltid borde ske genom avstyckning enligt 1926 års jorddelningslag. Emellertid stannar styrelsen vid den meningen, att så länge jordeboken skall föras, mantalssättning i vissa fall, särskilt då jordeboksenhet skall uppdelas i ett flertal fastigheter, vore att föredraga. De av styrelsen härför anförda skälen äro dels att därigenom skulle kunna undvikas särskilda upplägg i jordregistret och dels att avstyckningsförfarandet skulle kunna medföra högre kostnader, enär en särskild avstyckningsförrättning skulle erfordras för varje fastighet, som delades av områdesgränsen.

Sedan ämbetsverken avgåvo sina yttranden har emellertid frågan kommit i ett annat läge. Genom lagen den 14 juni 1929, (nr 164) om kronans förmansrätt för avdikningslån torde nämligen jordebokens fortsatta förande numera i stort sett vara utan betydelse; Kungl. Maj:t har också genom beslut den 14 juni 1929 uppdragit å kammarkollegium och lantmäteristyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande väckt fråga huruvida det fortsatta förändret av jordeboken kunde upphöra. Vid sådant förhållande lär avstyckning framstå som det naturliga och enda förfaringssättet vid uppdelning av fastighet i anledning av indelningsändring.

Vad angår de av lantmäteristyrelsen befarade olägenheterna av ett betydande antal jordregisterupplägg må erinras, att oftast torde bli fråga om överförande av fastighet till samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister för stad. Saken torde därför ej få större aktualitet. Beträffande åter de sannolikt få fall, där överflyttade fastighetsdelar fortfarande skola redovisas i jordregistret, förutsätter styrelsen tydligen, att varje avstyckat område eller efter avstyckning återstående område skulle upptagas såsom enhet i jordregistret. Detta torde icke vara nödvändigt utan de områden, som tillhöra samma jordeboksenhet, torde kunna upptagas på samma upplägg, om så anses lämpligt. Så länge jordeboken föres, torde det böra tillkomma kammarkollegiet att genom beslut om redovisningen i jordeboken avgöra vad som skall upptagas såsom enhet i jordregistret, och om jordeboken ej längre föres, lär i samband med den omarbetning av jordregisterförordningen, som därav föranledes, komma att stadgas i vilken ordning beslut om enheternas bildande skall fattas.

Vad åter angår kostnadsfrågan möter givetvis ej hinder att om nuvarande taxebestämmelser skulle visa sig ej vara lämpligt avpassade för det mera summariska avstyckningsförfarande, som vid uppdelning av fastighet i förevarande fall erfordras, införa en för ändamålet bättre avpassad sätтарiff. Med detta spörsmål kan givetvis anstå tills närmare erfarenhet vunnits.

Beträffande kostnaden för uppdelning av fastighet i nu avsedda fall yttrar *Kostnaden*. fastighetsregisterkommissionen:

»Kostnaden för uppdelningen bör, liksom hittills (jfr kommissionens meddelanden XVIII sid. 3), gäldas av statsmedel, så vida icke Kungl. Maj:t i indelnings- eller gränsbestämningsärendet bestämt annorlunda. Där sådan bestämmelse meddelats, har kostnaden lagts å staden, kommunen etc. Det har icke förekommit, att den enskilda fastighetsägaren fått betala åtgärden. Och så bör ej heller ske med hänsyn till åtgärdens ändamål, eller befordrande av ordning och reda i fastighetsförhållandena. Häråt har uttryck ansetts böra givas i lagtexten.»

Vad sålunda anförts har ej föranlett någon erinran från de hörda myndigheterna.

Då ovan nämndes, att avstyckningsförfarandet i förevarande fall kunde göras mera summeriskt, åsyftades, att åtskilliga av de i gällande jorddelningsla-

gar angivna förutsättningar och villkor för avstycknings företagande eller med avseende å sådan förrättning eljest meddelade bestämmelser saknade tillämpning vid avstyckning i anledning av indelningsändring.

En granskning av bestämmelserna i 19 kap. lagen om delning av jord å landet giver sålunda vid handen, att föreskriften i 1 § att avstyckning inom vissa områden icke finge ske, med mindre Konungens befallningshavande godkänt plan för samma områdes ordnande, icke kan göras tillämplig i förevarande fall. Lika litet kan den i 2 § stadgade begränsning av rätt till avstyckning av mark, som tillagts fastighet genom sämjedelning, här upptagas. Bestämmelserna i 3 §, som avse förhindra att genom avstyckning tillskapas fastigheter, vilka ej lämpligen kunna bestå såsom sådana eller att eljest en olämplig fastighetsindelning kommer till stånd, kunna icke bibehållas, därest det med avstyckning vid indelningsändring avsedda målet över huvud skall kunna vinnas. Detsamma gäller även om de i samma syfte meddelade bestämmelserna i jorddelningslagens 19 kap. 4, 11, 12 och 13 §§. I följd härav böra ej heller föreskrifterna i 16 och 17 §§ bibehållas vid förevarande slags avstyckning. Andra stadganden i nämnda kap. avse återigen förutsättningar, vilka icke komma att förefinnas vid avstyckning i anledning av indelningsändring. Hit äro att räkna bestämmelserna i 9, 14, 15 och 18 §§.

Med hänsyn därtill, att jorddelningslagens stadganden om avstyckning i så betydande omfattning icke kunna givas tillämpning i förevarande fall, samt att vissa andra av jorddelningslagens bestämmelser på sätt i det följande kommer att närmare angivas, icke torde böra bibehållas i oförändrat skick, har det synts lämpligast att i en blivande lag uttryckligen upptaga de stadganden och föreskrifter, som böra tillämpas vid avstyckningar för nu angivet ändamål.

I enlighet härmed har utarbetats härvid fogade förslag till *lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.*

*Speciell
motivering.*

1 §.

Uti 1 § 1 och 2 styckena angivas de fall, varå lagen skall bliva tillämplig, och hänvisas i detta avseende till vad tidigare i den allmänna motiveringen ytt-rats rörande lagens omfattning.

Paragrafens stadgande att delning av fastighet skall verkställas i överensstämmelse med den administrativa gränsen innebär givetvis, att något gemensamt undantag för fastighetsdelarna på ömse sidor om gränsen icke kan ifrågakomma. Vid sådant förhållande kunna, såsom redan nämnts bestämmelserna i jorddelningslagens 19 kap. 12 § andra och tredje styckena icke få någon tillämpning vid jorddelning av nu ifrågakommen anledning.

Det har synts tveksamt, huruvida delning av fastighet skulle behöva ske även för det fall, att å ena sidan om gränsen för förvaltningsområde fölle allenast fastighetens andel i område, som för delägare avsatts för gemensamt behov. Förslaget utgår emellertid från att så bör ske. Förr eller senare torde i allt fall sambandet mellan fastighetens delar å ömse sidor om gränsen böra upplösas; skäl ha då ansetts tala för att en fullständig fastighetsdelning genomföres redan från början.

Såsom ett sista stycke i paragrafen har upptagits bestämmelse, att med

fastighet förstås sådan fastighet, som skall särskilt redovisas i fastighetsregister (jordregister på landet eller fastighetsregister för stad). Denna bestämmelse har ansetts behövlig, bl. a. till klargörande därav, att om administrativ gräns kommer att sammanfalla med en vid sänjedelning av fastighet överenskommen skillnadslinje, avstyckning i allt fall måste ske.

Bestämmelsen i 2 § 1 stycket motsvaras av stadgande i 1 § i kungörelsen den 25 april 1924 om mantalssättning. Där meddelad föreskrift, att Konungens befallningshavande skall utfärda förordnande för lantmätare, har med hänsyn till förrättningens art och ändamål bibehållits. Då vid förrättningen icke skall äga rum någon prövning av fastighetsdelningens lämplighet ur saklig synpunkt och ej heller mellan sakägare träffas något avgörande, lär liksom vid mantalssättning något biträde av gode män icke vara erforderligt. Vid sådant förhållande erfordras emellertid särskilda bestämmelser för det fall, att för förrättningen behöriga handläggning måste bestämmas fastighetsgräns, vilken icke bildas vid förrättningen. Därvid sker nämligen en materiell prövning av olika rättsanspråk, och det har synts riktigast, att gode män anlitas i fall, där biträde av dem skulle förekommit vid gränsbestämningen, företagen såsom fristående förrättning. Bestämmelser härom återfinnas i förslaget 6 §.

2 §.

Ehuru Konungens befallningshavande, då beslutet om indelningsändringen innebär överflyttning från mera än ett förvaltningsområde till annat sådant, ävensom i övrigt kan finna anledning att dela upp arbetet genom meddelande av olika förordnanden, torde dock regeln bliva att förordnande för förrättningsman kommer att avse all den fastighetsdelning, som föranledes av indelningsändringen eller gränsbestämningen. Bestämmelserna i 2 § andra stycket ha avseende härå. I sakens natur ligger, att vare sig förrättningsmannen erhållit sådant eller på annat sätt formulerat uppdrag, som ej begränsats att avse allenast viss fastighet, han har att vid förrättningen verkställa närmare utredning rörande vilka fastigheter, som skola göras till föremål för förrättning.

Givetvis är fastighetsägare oförhindrad att själv låta föranstalta om avstyckning i överensstämmelse med den administrativa indelningsändringen eller gränsbestämningen; har dylik avstyckning skett, erfordras vid förrättning enligt föreliggande förslag allenast hänvisning till den tidigare förrättningen. Har denna ej avslutats lär den däremot ej böra hindra fastighetsdelningen enligt detta lagförslag. Då frågan ej torde komma att få någon praktisk betydelse, lär särskilt lagstadgande ej erfordras.

3 § motsvarar första stycket i jorddelningslagens 19 kap. 5 §. Dock har i 3 och 4 §§. det föreliggande förslaget vid hänvisning till jorddelningslagens tidigare kapitel uteslutits vissa delar av andra och tredje kapitlen. Sålunda hava bestämmelserna i 2 kap. 1, 6, 7 och 8 §§ samt 3 kap. 3 och 5 §§ icke medtagits, då desamma hava avseende å godemän. 2 § 2 kap. har uteslutits, enär sakkunnigt biträde aldrig torde erfordras; 3 § i samma kap. är med hänsyn till stadgandet i denna lags 2 § icke tillämplig. Bestämmelse motsvarande jorddelningslagens 2 kap. 4 § har med den ändrade avfattning, som föranledes av

sättet för förordnandes meddelande, införts i förslagets 4 §. Föreskrifterna i 3 kap. 14 och 15 §§ samt i 18 kap. 3 § hava såsom i förevarande fall icke tillämpliga utesluts ur hänvisningen; och då rågångsbestämning enligt 6 § i föreliggande förslag skall företagas som särskild förrättning, har ej heller gjorts någon hänvisning till jorddelningslagens 7 kap.

5 §. Med hänsyn till förrättningens ändamål har det syntts lämpligt, att den myndighet, vilken i frågor av förevarande art närmast representerar stad, samhälle eller socken på ömse sidor om den administrativa gränsen, underrättas om förrättningen. Bestämmelse härom har införts i lagförslagets 5 §.

6 §. Redan tidigare har nämnts, att därest gränsbestämning erfordras för verkställande utav fastighetsdelning, varom nu är fråga, densamma bör företagas såsom särskild förrättning, i förekommande fall med biträde av gode män och med iakttagande av de bestämmelser, som eljest gälla för gränsbestämning. Stadgandet i förslagets 6 §, att gränsbestämningen skall verkställas av förrättningsmannen, innebär dock att nytt särskilt förordnande ej erfordras samt att han är behörig verkställa gränsbestämningen, även om han eljest ej skulle ägt befogenhet företaga densamma såsom fristående förrättning.

Genom stadgande i *första* stycket har tillfälle beretts jordägaren att framställa sina önskemål ifråga om vilket område, som skall avstyckas. Fall kunna nämligen tänkas, då det kan vara av en viss betydelse att stamfastigheten med densamma eventuellt åsatt mantal blir liggande på viss sida om den administrativa gränsen. Beslutanderätten har dock förbehållits förrättningsmannen, som, därest icke särskilda förhållanden annat föranleda, har att följa den uppställda huvudregeln. I anslutning till vad nedan anföres angående andra stycket må här anmärkas, att, där fastighet uppdelats genom sämjedelning, som i nämnda stycke avses, avstyckning skall ske av alla hela sämjedelningslotter och delar av sådana, som äro belägna på samma sida om den administrativa gränsen.

Stadgandena i *andra* stycket betingas av de rättsverkningar, som enligt lagen om fastighetsbildning i stad och lagen om delning av jord å landet äro förbundna med sämjevis verkställd uppdelning av fastighet. De sammanhånga emellertid också med frågan om den inverkan ett beslut om ändring i administrativ indelning eller att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet får anses hava på den bestående skifteslagsindelningen, och torde denna fråga först böra något närmare beröras.

Då jord hörande till stad eller fastighetsregistersamhälle på landet ej kan ingå i gemensamt skifte med jord å landet, innebär alltid en ändring av gränsen mellan staden eller samhället och landsbygden tillika en ändring i skifteslagsindelningen. Så torde även bliva förhållandet, då jord från stad eller fastighetsregistersamhälle överflyttas till annan stad eller annat fastighetsregistersamhälle. 6 kap. fastighetsbildningslagen torde nämligen ej medgiva annat än laga skifte inom stad eller samhälle. En överflyttning av del av ett skifteslag från en socken till annan torde däremot enligt nu gällande bestämmelser ej innebära någon rubbning i den bestående skifteslagsindelningen.

Det är alltså ingenting, som hindrar, att, sedan fastigheterna inom den överflyttade delen blivit i vederbörlig ordning avskilda, desamma vid sedermera skeende laga skifte å skifteslaget utläggas på sådant sätt, att de komma att ligga helt eller delvis utom den socken, till vilken de hänförts. Att detta icke kan vara lämpligt torde ligga i öppen dag. Då syftet med avstyckning, varom här är fråga, måste anses vara att åstadkomma en definitiv fastighetsindelning i anslutning till den administrativa gränsen, torde i jorddelningslagen böra införas ett stadgande, som förhindrar, att sedan fastighetsdelning enligt denna lag ägt rum, ägor, som ligga på olika sidor om administrativ gräns, komma att ingå i gemensamt laga skifte. Härigenom sker visserligen ett ingrepp i jordägarnas rätt, men detta är dock mindre betydelsefullt än det som nu sker vid överflyttning av område från landet till stad eller fastighetsregistersamhälle. Några mera framträdande olägenheter härav torde ej vara att befara, om vid planerandet av indelningsändringar även skifteslagssynpunkterna tillbörligen beaktas — något som hittills ofta icke skett — och man vid avstyckning, varom här är fråga, får taga hänsyn till sänjedelning, som må hava skett inom fastighet, som beröres av indelningsändringen. Det torde nämligen få anses såsom ett betydligt mindre ingrepp i delägarnas rätt att vid avstyckningen ansluta till och således på visst sätt fastläsa en sänjedelning verkställd delning än att med bortseende från denna delning vid avstyckningen behandla fastigheten såsom om den hävdades av delägarna gemensamt. Enär i det senare fallet samtliga delägare skulle efter avstyckningen bliva delägare i såväl det avstyckade området som stamfastigheten, skulle i många fall indelningsändringen komma att förorsaka en betänklig ägosplittning.

På vad sätt fastighetsbildningslagens stadganden öva inflytande på den föreliggande frågan torde bäst framgå av ett exempel. Har en i laga ordning utbruten hemmansdel A om $\frac{1}{2}$ mantal genom sänjedelning uppdelats i tre lotter, Aa, Ab och Ac om vardera $\frac{1}{6}$ mantal, och sker sedan en indelningsändring sålunda, att hela lotten Aa och en del av lotten Ab komma att falla inom stad eller samhälle å landet, för vilket skall upprättas fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, bliva vid uppläggandet av fastighetsregister för det inkorporerade området på grund av stadgandena i 7 kap. 9 § 2 stycket fastighetsbildningslagen och 1 kap. 2 § 1 mom. punkten f fastighetsregisterförordningen lotten Aa och den inkorporerade delen av lotten Ab var för sig upptagna såsom stadsägor med de gränser, de hava enligt sänjedelningen. Sänjedelningen blir sålunda legaliserad genom den å fastighetsindelningen meddelade fastställelsen. Inteckning, som beviljats i t. ex. det $\frac{1}{6}$ mantal, som vid sänjedelningen bekommit lotten Aa, lär der efter få anses häfta vid det område å marken, som motsvarar den ideella andelen. Att vid avstyckning, varom här är fråga, behandla hemmanet såsom om sänjedelningen icke skett, skulle tydligen icke vara förenligt med berörda grunder för fastighetsregistreringen. Vad nu sagts gäller även för det fall att, innan fastighetsindelningen inom ett samhälle fastställts, del av en sänjedelad stadsäga överflyttas till annan stad eller annat fastighetsregistersam-

hälle eller till socken. Även det förhållandet att, oavsett om fastighetsindelingen inom samhället fastställts eller icke, enligt 5 kap. fastighetsbildningslagen avstyckning från de särskilda sämjedelningslotterna kan ske i obegränsad omfattning, torde nödvändiggöra hänsynstagande till sämjedelningen. Vad nu sagts om sämjedelnings rättsverkningar i fråga om fastighetsbildning och avstyckning gäller sådan sämjedelning, som skett före fastställandet av fastighetsindelingen inom samhället.

Vad slutligen angår jorddelningslagen, så böra i detta sammanhang särskilt beaktas stadgandena i 9 kap. 3 § och 19 kap. 2 § första stycket. Enligt förstnämnda lagrum är, där i laga skifte ingå ägor, vilka innehavas av delägare på grund av sämjedelning, som kommit till stånd före jorddelningslagens ikraftträdande eller den 1 januari 1928, delägaren under vissa förutsättningar, som merendels äro för handen, berättigad att vid skiftet erhålla vad efter uppskattning svarar mot de ägor han innehar. Märkas bör att utvecklingen gått i den riktningen, att det blivit allt vanligare att delägare i sämjedelade fastigheter förena sig om att antaga innehavet såsom delningsgrund vid skifte. Enligt 19 kap. 2 § första stycket skall vid avstyckning av mark, vilken tillagts fastighet genom sämjedelning, som kommit till stånd före jorddelningslagens ikraftträdande, avstyckningen ske från sämjedelningslotten; dock får ej genom avstyckning avskiljas mer än en femtedel av lottens ägovidd. Med nu berörda stadganden i jorddelningslagen synes bäst för enligt att vid avstyckning, varom här är fråga, taga hänsyn till sämjedelning, som kommit till stånd före den 1 januari 1928.

För att bringa fastighetsbildningslagen och fastighetsregisterförordningens föreskrifter i överensstämmelse härmed torde i nämnda lag och förordning böra införas ett stadgande av innehåll att vid fastighetsindelingen hänsyn ej skall tagas till sämjedelning, som skett efter den 1 januari 1928.

I det fall att av vissa fastigheter endast ett eller flera för dem gemensamma områden falla på ena sidan om den administrativa gränsen, skall området eller områdena avstyckas från fastigheterna såsom en fastighet. Vanligen inträffar dock det förhållandet att den administrativa gränsen skär över ett skifteslag så, att på ömse sidor om gränsen falla såväl hela fastigheter och delar av sådana som ock hela samfälligheter och delar av sådana. I detta fall skall vid avstyckning av de områden av fastigheternas enskilda ägor, som falla på ena sidan om gränsen, till berörda områden läggas respektive fastigheters andelar i de samfälligheter och delar av sådana, som äro belägna på samma sida om gränsen. De andelar i samma samfälligheter och delar av sådana, som tillhöra fastigheter, som med alla sina enskilda ägor äro belägna på andra sidan om gränsen, skola även avstyckas, men fråga uppstår då om varje fastighets andel skall avstyckas för sig eller om alla andelarna tillsammans skola avstyckas till en fastighet. Då i förstnämnda fall ofta skulle komma att bildas ett stort antal fastigheter, vilka skulle upptaga stort utrymme i fastighetsregistren och förorsaka onödigt arbete vid registreringen, synes det senare avstyckningssättet vara att föredraga, och har föreskrift härutinnan meddelats i *tredje* stycket.

8 och 9 §§ motsvara i huvudsak 19 § i jorddelningslagens 19 kap. Olikteterna i förhållande till nämnda lagrum betingas främst därav, att vid avstyckning i anledning av ändrad administrativ indelning det ej föreligger något behov av att å karta redovisa stamfastighetens ägområde. 8 och 9 §§.

Övriga avvikelser från jorddelningslagens ifrågavarande paragraf torde icke behöva särskilt motiveras.

Lagförslagens 10 § motsvarar 19 kap. 20 § jorddelningslagen, men har erhållit den förtydligande avfattning, som återfinnes i 5 kap. 12 § i lagen om fastighetsbildning i stad. 10 §.

11 § i föreliggande förslag motsvarar 19 kap. 21 § jorddelningslagen. 11 §.

I lagförslagens 12 och 13 §§ hava i överensstämmelse med vad i sådant hänseende föreslogs av skifteslagstiftnings- och jordstyeckningskommissionen, intagits bestämmelser dels därom, att äodelningsrätten eller äodelningsdomaren skall pröva över förrättningen anförda besvär samt i förekommande fall meddela fastställelse å densamma, dels om förfarandet hos äodelningsdomaren och vid äodelningsrätten. Därest område överflyttas från ett jurisdiktionsområde till annat sådant, synes mest ändamålsenligt att förrättningen prövas av äodelningsrätten eller äodelningsdomaren i den domsaga, varifrån överflyttningen skett, enär hos överlantmätaren i det län vartill denna domsaga hör, alltid äro tillgängliga äldre kartor ävensom jordregister rörande fastigheterna. 12 och 13 §§.

Lagförslagens 14 och 15 §§ äro en naturlig konsekvens av förslagens föregående §§. 14 och 15 §§.

16 § motsvarar 22 § i jorddelningslagens 19 kap. Olikteterna i avfattningen betingas bl. a. därav, att då flera olika fastigheter kunna bli föremål för delning vid samma förrättning, böra vederbörande fastighetsägare erhålla särskilda utdrag av kartan en var för sin fastighet; i annat fall kan en fastighetsägare se sig försatt i det läge att för försäljning av eller in-teckning i hans fastighet, som delats utan någon hans önskan, få vidkännas särskilda omkostnader för anskaffande av karta. 16 §.

17 § motsvarar 23 § i 19 kap. jorddelningslagen. 17 §.

Vad angår frågan om avstyckat områdes ansvar för de olika åligganden vilka vilade å den odelade fastigheten, lærer av skäl, som anförts till stöd för motsvarande bestämmelser i 5 kap. 16 § i fastighetsbildningslagen och 19 kap. 27 § i jorddelningslagen, vara erforderligt att meddela särskilda föreskrifter. Lämpligast synes vara att i sådant avseende tillämpas vad som skulle gällt, därest delningen skett på jordägarens egen ansökan i enlighet med den av nämnda båda lagar, som därvid skulle länt till efterrättelse. 18 §.

Akterna till ifrågavarande förrättningar, vilka äro avsedda att bekostas av det allmänna och som utföras för allmänt ändamål, böra givetvis förvaras å rikets lantmäterikontor. Men med hänsyn därtill att i stad eller annat samhälle, där byggnadsnämnd finnes, denna kan hava intresse av att äga tillgång till förrättningshandlingarna, har i förslagens 19 § inrymts bestämmelser om skyldighet för överlantmätaren att till byggnadsnämnden översända avskrift av förrättningshandlingarna ävensom kopia av karta, där sådan upprättats. 19 §.

20—23 §§. 20—22 § torde ej erfordra särskild motivering och skälen för 23 § framgå av vad tidigare anförts i samband med den allmänna motiveringen för förslaget.

Övergångs-
bestämmelse.

Viss tvekan synes kunna råda huruvida en blivande lag bör omedelbarligen göras tillämplig på fall, där före lagens ikraftträdande beslut om indelningsändring eller gränsbestämning meddelats eller föreskrift utfärdats, att fastighetsregister enligt de för stad gällande bestämmelser skall föras för samhälle å landet, utan att sådant register ännu blivit upplagt. Lämpligast synes vara att Kungl. Maj:t efter anmälan i varje särskilt fall fattar beslut. Det kan nämligen tänkas, exempelvis när fastighetsregisters uppläggande fortskridit så långt, att detsamma föreligger i det närmaste färdigt, att det är lämpligast att icke företaga särskild avstyckning enbart till vinnande av överensstämmelse med den administrativa gränsen.

I anslutning till vad tidigare nämnts vid redogörelsen för innehållet av 7 § i nu föreliggande förslag till fastighetsdelning i anledning av administrativ indelningsändring har utarbetats förslag till lagar om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad och 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Förslag

till

Lag

om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Konungen förordnat om ändring av området för stad, socken eller köping, som utgör egen kommun, eller meddelat beslut angående sträckningen av gräns för förvaltningsområde, som nu sagts, och innebär förordnandet eller beslutet överflyttande av del av fastighet från ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall delning av fastigheten verkställas i överensstämmelse därmed.

Har Konungen förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, och ligger en och samma fastighet dels inom dels utom gränsen för samhället, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Med fastighet förstås i denna lag sådan fastighet, som enligt gällande bestämmelser skall särskilt redovisas i fastighetsregister.

2 §.

Delning av fastighet utav anledning, varom i 1 § sägs, skall, efter förordnande av Konungens befallningshavande, verkställas av lantmätare genom avstyckning i den ordning nedan stadgas.

Bliva genom den administrativa gränsen flera fastigheter delade, skola de avstyckningar, som därav föranledas, handläggas såsom en förrättning. Avser beslutet överflyttning av fastigheter från mera än ett förvaltningsområde till annat sådant område, skall dock delningen av fastigheterna från varje särskilt förvaltningsområde för sig verkställas såsom en förrättning. Därest gränsbestämning skall företagas enligt vad i 6 § sägs, må delningen av de fastigheter, som ej beröras av gränsbestämningen, särskilt för sig verkställas.

3 §.

Vid förrättningen skola föreskrifterna i 2 kap. 5, 9 och 11 §§, 3 kap. 1, 2, 4 och 6—13 §§ samt 6 kap. lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

4 §.

Är förrättningsmannen av jäv hindrad företaga förrättning, anmäla ofördröjligen förhållandet för Konungens befallningshavande.

5 §.

Om tid och ställe för förrättningen skall förrättningsmannen minst fjorton dagar förut underrätta magistrat eller stadsstyrelse i stad ävensom municipalnämnd eller kommunalnämnd i samhälle eller socken, som beröres av förrättningen.

6 §.

Finner förrättningsmannen, att för förrättningens behöriga handläggning erfordras bestämmande av fastighetsgräns, vilken icke bildas vid förrättningen, skall sådan gränsbestämning av honom verkställas med tillämpning i övrigt av de bestämmelser, som skolat lända till efterrättelse, därest gränsbestämningen verkställts utan sammanhang med avstyckningsförrättningen; och vile emellertid den senare i vad den är beroende av gränsfrågan till dess denna blivit genom laga kraft ägande beslut avgjord.

7 §.

Förrättningsmannen äger efter rådpläging med vederbörande jordägare besluta, vilken del av fastighet som skall avstyckas. Därest icke särskilda förhållanden annat föranleda, bör den del avstyckas, vars ägovidd är minst eller vars avstyckande förorsakar den minsta kostnaden.

Har fastighet uppdelats genom sämjedelning, som kommit till stånd före den 1 januari 1928, skall vad som fränskiljes en var av de vid sämjedelningen utlagda lotterna särskilt för sig avstyckas.

Ligga på ena sidan om den administrativa gränsen av vissa fastigheter allenast dessas andelar med andra fastigheter i lägenhet, gemensamt undantag eller oskiftad mark, skola andelarna tillsammans avstyckas till en fastighet.

8 §.

Förrättningsmannen åligger att upprätta karta i den omfattning, som erfordras för att tydligt utmärka gränserna för avstyckade områden jämte sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att de avstyckade områdenas läge och gränser bliva fullt bestämda. Skall avstyckat område redovisas i jordregistret, skola å kartan därjämte utmärkas gränserna mellan sådana i området ingående ägoslag, som redovisas i nämnda register.

Förekommer inom område, som skall avstyckas, tomter, som ännu icke blivit rättsligen bildade, skola tomterna utmärkas på kartan under de beteckningar, som blivit tomterna i vederbörlig ordning åsatta.

Gemensamt undantag eller annan till två eller flera fastigheter hörande samfällighet skall, därest bestämmelserna här ovan i denna paragraf ej annat föranleda, å kartan upptagas blott i den mån så erfordras till utvisande av gräns, som uppkommit vid förrättningen.

Finnes äldre karta, skall densamma, om så lämpligen kan ske, användas vid förrättningen. I övrigt må ägomätning äga rum endast i den mån sådan finnes oundgängligen nödvändig för upprättande av karta på sätt i denna paragraf är föreskrivet.

9 §.

Över förrättningen skall upprättas fullständig beskrivning, som med hänvisning i förekommande fall till varje å karta upptaget område lämnar uppgift om arealen av detsamma ävensom om de andelar i samfälligheter, som hänförs till den avstyckade delen av varje i förrättningen ingående fastighet. Äro på grund av stadgandet i 8 § å kartan utmärkta gränserna mellan sådana ägoslag, som redovisas i jordregistret, skall beskrivningen innehålla uppgift om arealen av dessa. Ingå i den avstyckade delen av fastighets område tomter, som ännu icke blivit rättsligen bildade, skall beskrivningen innehålla förteckning över dessa tomter.

Därest karta vid förrättningen upprättats, skall beskrivningen, om så lämpligen kan ske, tecknas å kartan.

10 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka samt tydligt och varaktigt utmärka genom förrättningen tillkomna gränser ävensom upprätta fullständig och noggrann beskrivning över densamma och utsätta gränsmärken. Angående sådan beskrivning gäller vad i 9 § sista stycket är stadgat.

11 §.

Sedan i förekommande fall gräns mellan stamfastighet och avstyckad ägodel blivit utstakad och utmärkt samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningen avslutas; och meddele lantmätaren underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan mot förrättningen.

Inom femton dagar från det förrättningen blivit avslutad skall ett exemplar av förrättningshandlingarna emot bevis, som bifogas konceptakten, tillställas jordägaren eller, där flera sådana finnas, den som av dem därtill utses. Där förrättningshandlingarna icke utgivas å sammanträde, må tillställandet ske med posten eller genom utmätningssmannen i orten.

12 §.

Sakägare, som vill fullfölja talan mot förrättningen, har att inom trettio dagar från dess avslutande till ägodelningsdomaren ingiva sina till ägodelningsrätten ställda besvär eller ock på eget äventyr insända dem med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma ägodelningsdomaren till handa.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till ägodelningsdomaren.

Innebär beslut om ändring i administrativ indelning överflyttning av del av

fastighet till annat jurisdiktionsområde, skall förrättningen prövas av ägodelningsrätten i det jurisdiktionsområde, fastigheten tillhört före indelningsändringen.

13 §.

Beträffande förfarandet hos ägodelningsdomaren och ägodelningsrätten skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D och E lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

14 §.

Då fastställelse meddelats, skall ägodelningsdomaren om beslutet ofördröjligen underrätta överlantmätaren, ävensom, där förrättningen berör mark, vilken finnes upptagen i fastighetsregister för stad, registerföraren.

15 §.

Vad i 21 kap. lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut skall ock gälla om ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut enligt denna lag.

16 §.

Därest karta vid förrättningen upprättats, vare förrättningsmannen skyldig att inom fyrtiofem dagar från den dag, då beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft, till vederbörande sakägare utlämna i ett exemplar särskilda utdrag av kartan rörande de olika fastigheter, som delats vid förrättningen; och teckne förrättningsmannen därå avskrift av beviset om fastställelsen. Har fastighetsdelning ej avfattats å karta, skall förrättningsmannen inom samma tid giva vederbörande sakägare del av fastställelsebeviset.

I fråga om utlämnande eller delgivning, varom nu sagts, gälle vad i 11 § stadgas för det fall, att förrättningshandlingarna ej utlämnas å sammanträdet.

17 §.

Den omständighet, att fastställelse meddelats å avstyckning enligt denna lag, medför icke för ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än lag och författningar eljest medgiva.

18 §.

Häftar fastighet, som delas jämlikt bestämmelserna i denna lag, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande avstyckat område icke omedelbart deltager, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel, för avlösning av frälseränta, eller eljest för belopp, varför säkerhet på annan grund än inteckning åtnjutes, skall i fråga om det vid delningen avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande tillämpas vad enligt lagen om fastighetsbildning i stad eller lagen om delning av jord å landet skulle gällt för det fall, att avstyckningen skett på jordägarens ansökan.

19 §.

Konceptakt rörande förrättning enligt denna lag skall förvaras å lantmäterikontoret. Berör förrättningen stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggelse skall iakttagas, skall genom överlantmätarens försorg avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av kartan, där sådan upprättats, översändas till byggnadsnämnden.

Berör förrättningen två län, skall konceptakten förvaras å lantmäterikontoret i det län, fastigheten före indelningsändringen tillhört, och skall överlantmätaren till lantmäterikontoret i det andra länet överlämna avskrift av förrättningshandlingarna och kopia av kartan, där sådan upprättats.

20 §.

Vad i denna lag sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från sådan mark inom stad eller samhälle, som ej ingår i fastighetsindelning.

21 §.

Vad i denna lag är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar fastighet under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

22 §.

Vad enligt denna lag ankommer å ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för annan stad, där magistrat finnes, av denna.

23 §.

Kostnaden för uppdelningen eller i samband därmed verkställd gränsbestämning må icke åläggas fastighetens ägare eller innehavare.

Denna lag träder i kraft den

Har dessförinnan beslut om indelningsändring eller om sträckningen av gräns för förvaltningsområde meddelats, eller föreskrift utfärdats, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, utan att sådant register ännu blivit upplagt, skall dock vad i denna lag stadgas därå äga tillämpning allenast i den mån Konungen så förordnar.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om
delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall hava följande ändrade lydelse.

3 §.

Där skifteslags — — — sådan indelning.

Har genom beslut om ändring av rikets indelning eller om sträckningen av administrativ gräns delar av ett och samma skifteslag hänförts till olika förvaltningsområden, skall, sedan fastighetsdelning enligt vad därom är särskilt stadgat ägt rum i överensstämmelse med indelningsändringen eller gränsbestämningen, vad som av skifteslaget ligger å vardera sidan om den administrativa gränsen utgöra skifteslag för sig.

Denna lag träder i kraft den

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 9 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad skall erhålla följande ändrade lydelse.

9 §.

I samband — — — prövning.

Vid fastighetsindelningens bestämmande skall såsom stadsäga anses område, som vid mättningsförrättning utlagts såsom särskild fastighet eller som eljest i ägarens hand må anses såsom särskild fastighet, så ock varje stadsägoområde i övrigt; skolande förty, där område, varom nu är fråga, tillhör flera, de där var för sig äga viss å marken bestämd ägovidd, eller där viss ägovidd av dylikt område är särskilt intecknad eller eljest särskilt häftar för fordran eller annan rättighet, varje sådan del anses såsom en stadsäga. Har fastighet delats genom sämjedelning, som kommit till stånd efter den 1 januari 1928, skall dock fastigheten utan avseende å sämjedelningen upptagas såsom en stadsäga.

Där flera — — — till järnväg.

Denna lag träder i kraft den